

# rAntGroen

België-Belgique  
P.B.  
WILRIJK 1  
8/5124



© Walter Van Spaendonk



natuurpunt  
Zuidrand Antwerpen

[www.zuidrand.be](http://www.zuidrand.be)

AFZENDER en VU:  
Guido Callaerts  
Frans De Cortlaan 42  
2610 Wilrijk  
Afgiftekantoor Wilrijk 1

## Bestuursleden en coördinatoren

Hugo Waeterschoot, Voorzitter en Coörd. Beleidswerkgroep  
 Groenstraat 59, 2540 Hove  
 03/455 22 12 - waeterschoot@euronickel.org

Johan Baetens, Sekretaris  
 Keizershoevestraat 21, 2610 Wilrijk  
 03/281 78 59 - baetens.johan@telenet.be

Peggy Beers, Conservator Fort 7  
 Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem  
 0485/52 81 25 - beerske@yahoo.com

Guido Callaerts, Penningmeester en Coörd. Behaagactie  
 Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk  
 0473/94 28 76 - callaertsguido@versateladsl.be

Nancy Geldhof, Coördinator Educatieve werkgroep  
 Hollebeekstraat 192, 2660 Hoboken  
 0485/85 13 64 - nancy.geldhof@telenet.be

Catherine Vandercruyssen, Coördinator Cursussen & rAntGroen  
 Koningin Astridlaan 106, 2550 Kontich  
 03/288 81 07 - cvdx@telenet.be

Ronny Deckers, Coördinator Studie  
 Doornstraat 246, 2610 Wilrijk  
 0485/55 45 31 - ronald.deckers@telenet.be

Johan De Ridder, Mede-conservator Fort 7  
 Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem  
 0485/91 13 86 - johan.deridder3@telenet.be

Hilde Vangrunderbeek, Coördinator Agenda & Activiteitenadministratie  
 Beekboshoekstraat 202, 2550 Waarloos  
 015/32 08 05 - hildevangrunderbeek@skynet.be

Bob Gabriels, Webmaster  
 Vandenpereboomstraat 9, 2140 Borgerhout  
 bob.gabriels@telenet.be

## Redactie rAntGroen

Graag uw teksten zenden naar:  
 Verslagen:  
 André De Mul, Lucas Henninckstraat 41, 2610 Wilrijk  
 03/828 70 32 - andre.de.mul@versateladsl.be

Agenda:  
 Hilde Vangrunderbeek, Beekboshoekstraat 202, 2550 Waarloos  
 015/32 08 05 - hildevangrunderbeek@skynet.be

Waarnemingen:  
 Johan Baetens, Keizershoevestraat 21, 2610 Wilrijk  
 03/281 78 59 - baetens.johan@telenet.be

Fort 7-nieuws:  
 Johan De Ridder, Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem  
 0485/91 13 86 - johan.deridder3@telenet.be

Overige:  
 Catherine Vandercruyssen, Koningin Astridlaan 106, 2550 Kontich  
 03/288 81 07 - cvdx@telenet.be

Vormgeving:  
 Guido Van Boeckel, Berten Pilstraat 20, 2640 Mortsel  
 03/455 92 79 - guido.van.boeckel@skynet.be

*Teksten voor het volgend nummer van rAntGroen, met verschijningsdatum 1 januari 2008, ontvangen we graag ten laatste op 10 november 2007.*

## Contactpersonen voor geleide wandelingen in Fort 7

Natuurwandelingen:  
 Tuur Wuyts - 03/449 99 11

Monumentwandelingen:  
 Philippe Vanhove - 03/825 02 43 - philippe.vanhove@tiscali.be

## Algemeen

**Lidmaatschap Natuurpunt:** 20 euro per jaar te storten op rekening van Natuurpunt vzw (230-0044233-21) met vermelding: lidmaatschap, Afd. Zuidrand Antwerpen, naam en adres. Als lid van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen ontvangt u het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelings tijdschrift rAntGroen.

**Abonnement op rAntGroen:** Voor leden van andere afdelingen door storting van 6 euro op onze rekening met vermelding van uw naam en adres.

**Verzekering:** Ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

**Inschrijving voor de autobustochten:** Alle gezinsleden tot en met 12 jaar gaan gratis mee indien vergezeld van ouders. Studenten en bijstandtrekkers betalen het tweede bedrag.

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, moet zo vlug mogelijk de leiding verwittigen zodat mensen die op de wachtlijst staan, kunnen meegaan.

Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens of met minibuses..

**Annulatie bij autobustochten:** Leden die door ernstige redenen niet kunnen deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf de leiding verwittigen, hebben recht op een tegoedbon voor een volgende bustocht.

**Annulatie bij weekends en reizen:** Om tijdig vervanging te vinden vragen we u om afzegging zo spoedig mogelijk te melden. Teneinde de kosten te recupereren vragen we steeds 10% van de totale prijs bij afzegging. Bij afzegging binnen de maand voor de reis dient er minimum 25% van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25%.

Alle betalingen voor onze afdeling dienen te gebeuren op volgende rekening:

**979-9767547-40** van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen.

Op uw betalingen steeds reden van betaling, uw naam en e-mail adres of telefoonnummer vermelden a.u.b.

*Fiscaal aftrekbare giften (min. 30 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening 293-0212075-88 van Natuurpunt vzw, Kardinaal Mercierplein 1, 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds 3722, Zuidrand Antwerpen"*

Omslagfoto : *Intviszwam in Hove* - © Walter Van Spaendonk

## Nazomeren over de komende maanden

De laatste weken was ik erg onder de indruk van de gedrevenheid van een aantal van onze leden en bestuursleden rond een aantal plaatselijke akties. In het bijzonder was ik gecharmeerd door de inzet voor de “Trage Wegen Aktie” van 27-28 oktober dit jaar en de “Inventarisatie van het gebied BPA-30 (Neerland)”.

De **Trage Wegen Aktie** heeft tot doel de aandacht voor de problematiek van het verdwijnen van servitude- en andere wegen te laten toenemen. Vele van deze wegen, die meestel gelegen zijn in de landschappelijk mooiere delen van onze afdeling, werden immers mettertijd ingelijfd door landbouwers, privébezitters of andere partijen. Deze inlijving druist in tegen het basisprincipe van Natuurpunt dat iedere burger het recht heeft om te genieten van zijn lokale natuur en landschap en ... dat de wet op de ruimtelijke ordening ten volle dient gerespecteerd te worden door iedereen. Onze ruimtelijke ordening is eerlijk gezegd al wanordelijk genoeg! Vandaar dat we als afdeling deze aktie ten volle ondersteunen en in de mate van het mogelijke hebben bijgedragen om in iedere gemeente waar onze afdeling actief is, een “trage weg” voor te stellen die in aanmerking komt voor wat media en politieke aandacht. In dit nummer vind je hieromtrent meer info.

**BPA 30 (Neerland-Wilrijk)** blijft een lang aanslepend zorgenkind zoals jullie weten. De “bouwwoede” zal er nu dan toch gaan plaatsvinden, zij het in een sterk afgeslankte versie in vergelijking met het originele voorstel. Men heeft dus toch (zij het in beperkte mate) naar ons en het district geluisterd. De planten- en insectenwerkgroepen van onze afdeling hebben deze zomer dan ook werk gemaakt van een uitvoerige inventarisatie van het gebied om de waarde hiervan te bevestigen. Dit zal ons in belangrijke mate helpen om een beheers- en behoudsvisie voor het resterende gebied uit te werken. Op deze wijze dragen we dan ons (hopelijk belangrijk) steentje bij tot het veilig stellen van de belangrijke natuurwaarden die deze groene long binnen de Wilrijkse omgeving nog biedt. “Puik werk!!” is het enige wat ik hieraan nog wil toevoegen met een duidelijk dank-je-wel, voor diegenen die hieraan hun steentje hebben bijgedragen.

Beide bovenstaande akties werden gedurende de zomer voorbereid en zullen zeker nog *nazomeren in de komende maanden*.

Een laatste maar daarom niet minder belangrijk dossier is de mogelijke afsplitsing en *verzelfstanding van de gemeente Aartselaar*. Zoals in mijn intro van het vorige rAntGroennummer aangegeven, plannen we een Bijzondere Algemene Vergadering waarop we het voorstel om Aartselaar te verzelfstandigen willen voorleggen aan jullie. Hoboken heeft bewezen dat dit succesvol kan. Deze Bijzondere Algemene Vergadering gaat door op **zaterdag 6 oktober** in ons lokaal de IJsvogel van 20.00u tot 22.00u. Alle bestuursleden en ikzelf zouden uw aanwezigheid op deze avond bijzonder op prijs stellen.

Voor verdere info hieromtrent verwijst ik naar het speciale inlegblad in deze rAntGroen.

### In dit nummer:

Colofon - 2  
 Editoriaal - 3  
 Agenda - 4  
 Vogelweekend - 13  
 Beleid - 14  
 Behaag-natuurlijk - 15  
 Fort 7 - 17  
 Beleid - 19  
 Studie - 20  
 Verslagen - 23  
 Activiteitenkalender - 28

Hugo Waeterschoot,  
 Voorzitter

Iedereen is welkom op alle wandelingen. Honden zijn niet toegestaan op onze activiteiten.

De gids/leiding treedt op als educatieve begeleider van Natuur- en Milieueducatie Natuurpunt.

 = Kostendelend vervoer (5 eurocent/km) wordt op de afspraakplaats georganiseerd

 = Kindvriendelijke tocht

## Zondag 7 oktober 2007

9.00u

### Tervuren, arboretum + Afrika-museum

 >12j



's Morgens brengen we een bezoek aan het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Met een beetje geluk krijgen we de kans de niet tentoongestelde collectie te bewonderen. Vanaf 5 oktober loopt hier een tijdelijke tentoonstelling over het bos, vast ook interessant voor ons. In dit imposante en mooie museum zijn de laatste tijd veel vernieuwingswerken gebeurd.

We nuttigen onze picknick in cafetaria Diependaal, waar warme en koude dranken te verkrijgen zijn.

In de namiddag vertrekken we met Eric Loots als gids voor een toffe wandeling door het Arboretum. Tussen de zowat 460 aanwezige bomensoorten heeft Eric keuze genoeg om ons een heleboel interessante weetjes te vertellen, vooral omdat uitheemse bomen al lang zijn stokpaardje zijn. Vogels en paddenstoelen lopen we natuurlijk niet onopgemerkt voorbij.

Een niet te missen dag vol variatie!

**Afspraak:** we vertrekken om 9.00u met eigen wagens op de Bist te Wilrijk.

Aansluiten is mogelijk om 10.00u aan de ingang van het museum of om 14.00u aan de ingang van het Arboretum. Gelieve de leiding hiervan bij voorbaat te verwittigen. Het einde is voorzien om 17.00u ter plaatse.

Mee te brengen: picknick, verrekijker, loepje, fototoestel en stevig regenbestendig schoeisel.

Kosten: € 5 à 6, afhankelijk van het aantal deelnemers, ter plaatse aan de leiding te betalen.

**Leiding:** Lucy De Nave 03/237 99 52 (0485/71 73 48 enkel op de dag zelf)

**Gids:** Eric Loots



*Vrijdag 12 oktober: Laatste dag om in te schrijven voor de bustocht van 28 oktober - Ardennentocht*

## !!!! Zaterdag 13 oktober 2007

14.00u

### Spinnensafari





Het roept bij velen van ons nog steeds rillingen op als we met een spin in huis geconfronteerd worden. Nochtans is er bij ons geen enkele echt gevaarlijk.

Met wie na de spinnencursus de smaak te pakken heeft en z'n kennis in de praktijk wil testen en alle andere geïnteresseerden gaan we een middag kijken waar, welke spinnen meestal te vinden zijn en waarom. We bekijken hoe ze jagen en welk web ze maken.

**Afspraak:** om 14.00u aan Fort 7, Legerstraat 40 te Wilrijk. Einde rond 17.00u

Mee te brengen: Veldgids(en), loep, potjes, fototoestel

**Leiding:** Nancy Geldhof 0485/85 13 64

**Gids:** Johan Baetens 03/281 78 59

**Zondag 21 oktober 2007**  
7.00u

**Vogeltrekexcursie**  
**kust Walcheren**



*Lepelaar in vlucht © Rudy Vansevenant*

Het is weer volop trektijd voor duizenden zangvogels die bij voorkeur overdag vliegen.

Groepjes vinken, lijsters, leeuweriken, gorzen, piepers en nog veel meer volgen een zuidwestelijke tot westelijke trekbaan die hen etappegewijs naar hun overwinteringgebied leidt. Een jaarlijks fenomeen, waar het laatste wetenswaardige feit nog niet van gekend is. Maar ook zeevogels, zoals jagers en Jan-van-Genten trekken naar het zuiden.

Een dag met mooi weer na een periode van regen, mist of harde wind, geeft soms topaantallen. Op zulke dagen passeren ook roofvogels geregeld de revue.

Het dagscenario is voor de deelnemers van vorige edities reeds een vertrouwd gebeuren : tijdens de voormiddag gaan we de trek gadeslaan vanop een vaste waarnemingsplaats. Dat kan zijn : vanop de duinen nabij Vlissingen of eventueel, als de zeetrek gunstig lijkt, vanop de kustdijk van Westkapelle.

Tijdens de namiddag bezoeken we één of meer (... mogelijk nieuwe ! ) vogelgebieden op Walcheren.

Luc en Wim nodigen u van harte uit om mee te komen ontdekken en genieten van de bonte schare trekvogels langst de kust. Voor wie oog heeft voor het boeiende fenomeen "de vogeltrek" telkens weer een verademing.

**Afspraak:** wij vertrekken om 7.00u op de Bist te Wilrijk met eigen vervoer (kostendelend) en zijn daar s'avonds terug omstreeks 18.30u

Mee te brengen: picknick, drank, kijker, fototoestel, stevig schoeisel, regenkleddij € 1 (voorbereidingskosten ) bij het vertrek aan de leiding te betalen

**Leiding:** Wim Roelant 0477/34 07 21

**Gids:** Luc Van Schoor 0494/33 63 09



**Zaterdag 27 en Zondag 28 oktober 2007 - Dag van de Trage weg**



**Zondag 28 oktober 2007**  
7.30u

**Busuitstap:**  
**Ardennentocht:**  
**Born, Amel**



De herfst is een uitgelezen moment voor een landschapswandeling ( ong.16 km). Het Eifel-gebied in de Belgische Oostkantons ziet er schitterend uit in deze periode. We bezoeken een gebied dat nooit eerder op het programma stond. Vertrekken doen we ergens tussen Sankt-Vith en Amel en we lopen onder andere langs het riviertje Die Emmels. Een oude spoorwegberm, bossen, weilanden en valleitjes, kan er iemand meer variatie verzinnen? Rode Wouw, Klapekster en zelfs Kraanvogel staan van vorige uitstappen in het notaboekje. Mogelijk vinden we nog resten van plantjes als Stijve Ogentroost en Bergvenkel. Picknicken doen we in een gezellig cafeetje

**Afspraak:** we vertrekken met de bus te Wilrijk om 7.30u, het einde is voorzien rond 17.00u ter plaatse. De wandelafstand bedraagt ongeveer 16 km.

Wie mee wil, stort voor 12 oktober € 14 (volw) of € 12 (steuntrekker) op onze rekening. Kinderen tot 12 j gaan gratis mee en voor een familie voorzien we een speciale gezinsprijs van € 40, ongeacht het aantal kinderen.

Mee te brengen: picknick, kijker, veldgidsen, fototoestel... en stevige wandelschoenen

**Leiding:** Wim Van Deynze 03/455 10 70 of 0497/81 07 77

**Gids:** Walter Van Spaendonk 03/480 54 24 of 0479/98 57 77

**Zaterdag 3 november 2007**  
**9.00u**

## Beheerswerken Fort 7



**Zondag 11 november 2007**  
**14.00u**

## Paddenstoelen op Fort 5



*Geschubte inktzwam - foto: Willy Ceulemans*

**Zaterdag 17 november 2007**  
**10.00u**

## Knotwilgenaktie te Wilrijk



Buiten onze vaste ploeg doen wij deze voormiddag beroep op leden die zich willen uitleven met rijf en riek op ons reservaat.

Let wel, rond 11.00u vergast Kris Vos ons op een kop stevige, warme, zelfgemaakte soep om ook het laatste uur nog door te komen.

**Afspraak:** om 9.00u aan ons lokaal "De IJsvogel" Legerstraat 40 te Wilrijk en, voor de laatkomers, ook nadien laten we de poort "tegen" staan. Einde omstreeks 12.00u. Vergeet niet minimum 2 dagen vooraf een seintje te geven aan Kris (03/457 59 38 ) als je er kan bijzijn

Mee te brengen: Eventueel werkhandschoenen en laarzen of stevig schoeisel (afhankelijk van het weer) en... Werklust!

**Leiding:** Karel Matthijs tel: 03/457 91 63



Het is nu volop de tijd van de heerlijke herfstgeuren: dorre bladeren en... natuurlijk paddenstoelen!

Fort 5 is voor de paddenstoelenkenners al verschillende jaren een uitgelezen gebied om ze te bestuderen, want ze groeien er deze tijd meestal weelderig. Lydia vertelt er interessante weetjes over en leert enkele soorten op naam brengen.

Het wordt een boeiende en leerrijke wandeling.

**Afspraak:** Wij komen samen om 14.00u aan de Heilige Familiekerk op het Kerkplein te Edegem (zijstraat Prins Boudewijnlaan) en eindigen deze activiteit om 16.30u ter plaatse

Mee te brengen: loep en eventueel paddenstoelengids

**Leiding:** Lucy de Nave 03/237 99 52 (GSM 0485/717 348 - dit nummer is enkel bereikbaar op de dag zelf)

**Gids:** Lydia Peeters 03/457 65 82



Onze afdeling organiseert eind november opnieuw een "Behaagactie" waar we trachten zoveel mogelijk mensen warm te maken om natuurlijke en streekeigen hagen te planten in hun tuin. De pakketten die we aanbieden zijn aangepast aan de specifieke omstandigheden van de tuin: klein-groot, vochtig-droog. Knotwilgen hebben hierin ook hun vaste plaats, aangezien zij een heel belangrijke functie vervullen in de wat vochtigere tuin. Maar knotwilgen worden niet geleverd door de firma die ons het plantgoed bezorgt ! Vandaar dat we vandaag de handen uit de mouwen steken om een aantal knotbomen te knotten en de geknotte tenen af te werken tot nieuw plantgoed. Vandaag komen we om 10.00u bijeen aan het lokaal de IJsvogel, vanwaar we samen naar de knotplaats trekken. Hier voorzien we te werken tot 15.00u, tenzij we het benodigde plantgoed reeds sneller klaar zouden hebben. Tijdens de middag trakteren we op een kom soep met een stuk brood.

Ben je ook begaan met een natuurlijke tuin en bereidt om een handje toe te steken vandaag? Kom dan zeker af we kunnen meerdere handen gebruiken.

Mee te brengen : veel energie, werkhandschoenen en (indien de gelukkige bezitter) een handboomzaag en bijltje.

Leiding : Hugo Waeterschoot 03/455 22 12

**Zaterdag 17 november 2007**  
18.45u

## Jubileumquiz afdeling Lier



In de jaren '80 startte de afdeling Lier met een Natuur- en Milieuquiz. Bedoeling was op deze wijze de nodige fondsen te werven om natuurgebieden aan te kopen. Niemand kon toen vermoeden dat het de start was van een tien jaar lange traditie. De quiz kende zo'n succes dat Wielewalers, leden van andere natuurverenigingen en JNM-ers van heinde en ver kwamen afgezakt om het tegen elkaar op te nemen. Hoewel de tijden veranderd zijn, hoopt de Jubileumquiz er nogmaals in te slagen een volle zaal natuurliefhebbers bij elkaar te brengen. De vragen staan allemaal in verband met de natuur en het milieu en garanderen een aangename en leerrijke avond vol afwisseling, spanning en humor. .

In plaats van dit jaar (zoals de 2 vorige jaren) zelf een quiz te organiseren, gaan we met onze afdeling deelnemen aan de quiz van onze zusterafdeling om hen op die manier te steunen in het prachtige werk dat zij in de omgeving van Lier verrichten en waar wij individueel of met onze afdeling regelmatig mee kunnen van profiteren.

Deze avond gaat door in de polyvalente zaal van het St Gummaruscollege, Kanunnik Davidlaan 4 te Lier en begint om 19.30u (eerste vraagstelling om 20.00u). Het einde is voorzien omstreeks 23.00u.

Deelname in de kosten : € 5 per ploeg (max 5 personen), gedragen door de afdeling

Wie mee de eer van onze afdeling wil verdedigen kan zijn naam opgeven aan Tuur Wuyts, 03/449 99 11 of Wim VandeWeyer, 03/321 32 23 maar voor 10 november zodat wij de organisatoren kunnen verwittigen van onze deelname.

**Afspraak:** sympathisanten, supporters en quizkandidaten komen samen op de Bist te Wilrijk om 18.45u.



**Zaterdag 24 november 2007**

## “Behaag-natuurlijk”



In samenwerking met de gemeentebesturen en de lokale milieuraden van onze afdeling, verdeelt Natuurpunt Zuidrand Antwerpen reeds jaren streekeigen haagplanten met als doel onze tuinen een meer natuurlijk karakter te geven. Op deze wijze werden reeds kilometers haag aangeplant in de afdeling ! Elders in deze rAnt-Groen treft u nadere toelichting omtrent hoe u eventueel behaagpakketten kan bestellen en afhalen via de afdeling, of via je lokaal gemeentebestuur.

In iedere gemeente/district van onze afdeling stellen we de behaagpakketten samen op de ochtend van de verdeling. In de namiddag bedelen we dan de pakketten. Hiervoor hadden we graag beroep gedaan op enkele bereidwillige leden om letterlijk een handje toe te steken. Heb je vandaag een uurtje of twee vrij in voor of namiddag, dan ontvangen wij zeer graag een telefonisch seintje van u aan één van de volgende coördinatoren :

- Edegem : Nicole Beeckmans 03/289 21 21 (tijdens de kantooruren)

- Aartselaar & Wilrijk : Guido Callaerts 03/828 11 03  
callaertsguido@versateladsl.be

- Hove : Hugo Waeterschoot 03/455 22 12 - waeterschoot@euronickel.org

Mee te brengen : werkhandschoenen

**Leiding:** Guido Callaerts 03/828 11 03

Hugo Waeterschoot 03/455 22 12

**Zondag 25 november 2007.  
8.30u**

## **Vogelgebieden Linker Oever en Land van Saeftinghe**



*Bruine kiekendief - foto: Willy Ceulemans*

*Een reis door het heden en de toekomst van de vogelgebieden in de Antwerpse havens op de Linkerscheldeoever met aansluitend een schemerig bezoek aan de kiekendieven van het unieke Verdrongen Land van Saeftinghe.*

De Schelde, Westerschelde (Nederland) – Zeeschelde (Vlaanderen), is een uniek ecosysteem omdat het zowat het enige estuarium in NW-Europa is waarin het getij nog volop kan werken tot zeer ver in het binnenland (Gent). Vanaf de Nederlandse grens tot in Burcht is het water van de Zeeschelde brak (niet zoet, niet zout). Het Antwerpse havengebied is dan ook gelegen op een unieke plek in het estuarium. Een plek die uitermate aantrekkelijk is voor vogels, maar ook voor planten en insecten. Door deze grote natuurwaarden zijn vele plekken beschermd geraakt door Europese regelgeving (Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn). De uitbreiding van de haven heeft in het verleden voor ernstige conflicten gezorgd tussen deze natuurwaarden en de economische belangen. Denken we maar aan het stilleggen van de werken aan het Deurganckdok. De laatste jaren is er echter zeer hard gewerkt om plannen te maken die zowel de waardevolle natuur meer kansen moeten geven als de economische belangen van haven en landbouw moeten vrijwaren. De eerste natuurinrichtingswerken zijn reeds aan de gang of net uitgevoerd, maar nog vele gebieden zullen de komende jaren drastisch van aanschijn veranderen. Fantastische natuurgebieden zullen ontstaan, anderen zullen op termijn verdwijnen. Tijd dus om eens een kijkje te gaan nemen. We trekken van gebiedje naar gebiedje onder begeleiding van Frank Adriaensen die, als bioloog aan de Universiteit Antwerpen, medeverantwoordelijk is geweest voor het opmaken van de nieuwe natuurplannen. Hij geeft ons inzicht over wat er in de nabije toekomst staat te gebeuren en waarom. Maar, onderweg zullen we vooral ook genieten van de rijke vogelwereld die te vinden is in de nu bestaande natuurgebieden en het hele havengebied daar rond.

Aansluitend maken we ons op voor een uniek bezoek aan de slaapplek van kiekendieven in het aangrenzende Verdrongen land van Saeftinghe, net over de Nederlandse grens. Dit geeft ons ook de kans om ons in te beelden hoe sommige gebieden aan de Vlaamse kant van de grens er over enkele jaren zouden kunnen uitzien. Het Verdrongen Land van Saeftinghe is het belangrijkste overwinteringsgebied voor kiekendieven in NW Europa. Afhankelijk van weersomstandigheden verblijven hier putje winter zo'n 70 tot 150 vogels. Het grootste deel daarvan zijn Bruine kiekendieven, overwegend eerstejaarsvogels, aangevuld door enkele Blauwe kiekendieven. Ze voelen zich er bijzonder goed thuis omdat er volop voedsel voorhanden is, de rust er is gewaarborgd en er veilig kan worden overnacht.

Een bezoek aan de slaapplek met een groep vogelaars is echt bijzonder. De slaapplek bevindt zich immers in gesloten gebied. Saeftinghegids, Walter Van Kerkhoven brengt er ons veilig naar toe.

Wij wandelen vandaag in totaal ongeveer 7 km.

**Afspraak:** Vertrek met eigen wagens om 8.30u op de Bist te Wilrijk. Einduur ter plaatse: 18.15u.

Mee te brengen: picknick, drank, kijker, telescoop, fototoestel, stevig schoeisel, regenkledij.

Voor deze tocht wordt een bijdrage in de kosten gevraagd (externe gidsen) van €1 per persoon, ter plaatse te betalen aan de leiding

**Leiding:** Luc Van Schoor 0494/33 63 09

**Gidsen:** Frank Adriaensen en Walter Van Kerkhoven (Saeftinghe)



**Zaterdag 1 december 2007 : VLOS (Vlaamse Ornithologische studiedag) in de zaal van de Zoo te Antwerpen met als thema monitoring.**



**Vrijdagavond 30 november en  
zaterdag 1 december 2007**

**Kerstmarkt in de IJsvogel**

Voor de gezellige sfeer. Omdat iedereen er zal zijn. Om je eindejaarsinkopen te doen.

Omdat je honger of dorst hebt. Het belangrijkste is dat je erbij bent!

Voor meer info zie blz. 12

**Leiding:** Nancy Geldhof 03/827 55 44



**Zondag 2 december 2007  
8.00u**

**Ganzenocht Oostkustpolders**



*Grauwe gans - © Rudy Vansevenant*

De dagen worden weer korter, de herfst is al enige tijd in het land, de winter kondigt zich zelfs stilaan aan. Dit is natuurlijk ook te merken aan de avifauna: de "Vriezeganzen" zijn terug in onze streken. Vandaag bezoeken we, zoals we al vaker hebben gedaan, de Vlaamse Oostkustpolders. Daar brengen elk jaar vele duizenden ganzen, voornamelijk Kol- en Kleine Rietganzen, hun winter door. Hun broedgebieden in het hoge noorden zijn hen 's winters immers veel te bar. Ze vinden er geen voedsel meer, want dat bevindt zich dan gedurende maanden onder een meters dikke sneeuwlaag. Het is voor de ganzen daarentegen aangenaam vertoeven in Vlaanderens natte weiden, waar ze zich de buik rond kunnen eten aan het sappige gras en kruiden. We gaan dan ook een kijkje nemen hoe het hen dit jaar bij ons vergaat. Daarnaast houden we natuurlijk ook al het andere gevogelte in het oog, in de hoop misschien één of andere zeldzamere wintergast in het vizier te krijgen.

**Afspraak:** Wij vertrekken met eigen wagens om 8.00u aan de Bist te Wilrijk en eindigen ter plaatse omstreeks 17.00u

Mee te brengen: Picknick, drank, laarzen, vogelgids, telescoop, verrekijker, warme wind/waterdichte kledij

**Leiding:** Rudy Vansevenant 015/32 08 05

**Gids:** Wim Roelant 0477/34 07 21



**Zaterdag 8 december 2007  
20.00u**

**Voordracht en fotoreportage:  
"Langs de rand  
van het Noordpoolijs"**

In juni 2006 trok Frank Adriaensen in het gezelschap van nog een dertigtal natuurfotografen met het expeditiechip Professor Molchanov van Schotland, langs de eilandjes in de Noordelijke ijszee, naar het pakijns ten oosten van Spitsbergen. Een reis langs de rand van het noordpoolijs. Van de oneindige aantallen vogels en het oorverdovende gesnater in de vogelkolonies naar de ijsberen en walrussen en de oneindige stilte van het pakijns. Een boeiend verhaal met spectaculaire beelden van het leven in de noordelijke ijszee.

Frank is werkzaam als wetenschappelijk onderzoeker aan het Departement Biologie van de Universiteit Antwerpen. Hij is tevens een bekwaam natuurfotograaf en actief lid van de Bond Verantwoorde Natuurfotografie ([www.BVNF.be](http://www.BVNF.be)). Een avond vol mooie beelden en wetenschappelijk verantwoorde commentaar om niet te missen ...!

Fotografie, samenstelling en presentatie met live commentaar: Frank Adriaensen.

**Afspraak:** om 20.00u in zaal Steytelinck te Wilrijk.

Er wordt een kleine deelname in de kosten gevraagd.

**Leiding:** Hilde Vangrunderbeek

*Ijsbeer met Baardrob in Spitsbergen*



**Zondag 16 december 2007**  
**8.00u**

## De Grote Peel en omgeving



Rietganzen in de vlucht - © Rudy Vansevenant

Het is lang geleden, maar we wagen het er nog eens op: vandaag gaan we op zoek naar de (weinig) Taigarietganzen (*Anser fabalis*) die in deze streek nog te vinden zijn. De omgeving van de Grote Peel is één van de mogelijke overwinteringsplaatsen van deze zeldzame (onder)soort. In de voormiddag speuren we met de wagens de wei- en akkerlanden af en hopen deze zeldzaamheden te ontdekken tussen de duizenden Toendrarietganzen, Kol- en Brandganzen die hier komen overwinteren. Op hoop van zegen dus ...!

We picknicken in een cafeetje of in het bezoekerscentrum van De Grote Peel, waar we in de namiddag een flinke wandeling maken. Dit heidegebied, zo'n 1000 hectare groot, gelegen nabij Eindhoven, heeft het statuut van natuurpark gekregen. Tijdens deze mooie landschapswandeling kijken we uit naar enkele eendachtigen, naar roofvogels en kleine zangvogels, waaronder - met wat geluk - de zeldzame Klapekster.

**Afspraak:** om 8.00u aan de Bist te Wilrijk; terug omstreeks 18.30u.

Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, warme en regendichte kledij en schoeisel (laarzen voor de namiddag mocht het regenen of (wie weet o wonder!) eens sneeuwen. Uiteraard ook picknick en fotoapparaat voor wie dit wenst.

**Leiding:** Herman Van Den Reeck 03/457 33 88

**Gids:** Rudy Vansevenant 015/32 08 05



**Vrijdag 21 december 2007**  
**19.00u**

## Winterzonnnewende op Fort 7



De zonnnewende vieren op Fort 7 wordt stilaan een traditie.

We beginnen de avond met een korte wandeling. Dan verwarmen we onze zopas gehaalde frisse neuzen bij een gezellig knappend vuurtje en versterken we ons inwendig met een jeneverke en hapjes. Vervolgens staat een typisch Vlaams gerecht op het menu: gehaktkoek met kriecken. Wie er verleden jaar bij was weet dat de dag dan zeker nog niet rond is.

De taaie rakkers kunnen blijven overnachten op het glacis en krijgen als naar gewoonte een stevig ontbijt in ons lokaal 'de IJsvogel'.

Inschrijven is noodzakelijk! Onkosten: 6 euro, voor wie blijft slapen wordt het 8 euro, ter plaatse te betalen aan de leiding.

**Afspraak:** om 19.00 uur bij 'de IJsvogel' op Fort 7.

Mee te brengen: eventueel warme slaapzak en grondzeil...

**Leiding:** Charlotte Daems 03/828 03 75, Lucy de Nave 03/237 99 52



**Zondag 30 december 2007**  
**8.30u**



## Vogelobservatietocht AWW-bekkens Duffel (½ dagtocht)



Wie 's winters al eens met een verrekijker of telescoop enig wateroppervlakte bekijkt, zal merken dat dit vaak bezaaid is met enkele tot talloze vogels. De wintermaanden zijn dan ook de ideale periode om watervogels in hun volle pracht te observeren. De AWW-bekkens te Duffel zijn hiervoor een geschikte locatie. Jaarlijks verblijven hier vele eend- en fuutachtigen, die zich op het open water van deze bekkens goed thuis voelen. Ook op de nabij gelegen Nete zitten dikwijls vele watervogels. In de hagen en bosjes rondom de waterbekkens huizen geregeld wat lijster- en vinkachtigen en misschien zien we wel de IJsvogel die in een blauwe schimp voorbijflitst.

**Afspraak:** Wij vertrekken om 8.30u aan de Bist te Wilrijk en eindigen ter plaatse omstreeks 12.00u

Mee te brengen: laarzen, vogelgids, telescoop, verrekijker, water/winddichte kledij

**Leiding:** Wim Van De Weyer 03/321 32 23 of 0485/60 54 97

**Gids:** Wim Roelant 0477/34 07 21

**Zondag 6 januari: Laatste dag om in te schrijven voor de bustocht van 20 januari - Goeree-Overflakkee**

**Zondag 6 januari 2008  
8.30u**

**Vogelobservatie rond Tholen**



Tafeleend - © Rudy Vansevenant

Vertrekken we met paraplu, geeft een mild zonnetje ons een pril lentegevoel of wil het begot nog eens sneeuwen of vriezen in deze wintermaand? Wie durft dit nog te voorspellen? Wat het ook moge zijn, we starten hoe dan ook met onze traditionele borrel en met gemeente wensen voor een gezegend jaar vol natuurgenoet.

En dan gaan we naar enkele van onze traditionele plaatsen: Markiezaat, Oesterdam, Schakerloopolder, Scherpenissepolder, Van Haaftenpolder, Rammegors of andere, afhankelijk van de voorbereiding en/of het getij. De te verwachten waarnemingen: veel ganzen en eenden, roofvogels als Slechtvalk, Bruine - en Blauwe Kiekendief, steltloperjes en "klein grut" als Fratertjes of Sneeuwgorzen als het even meezit.

Wie eerder mee was met deze tocht (en dat zijn er veel!), wenst de editie 2008 zeker niet te missen! Tot dan!

**Afspraak:** om 8.30u op de Bist te Wilrijk; terug ten laatste omstreeks 18.00u.

Mee te brengen: picknick, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, stevig schoeisel en bij regenweer laarzen

**Leiding:** Rudy Vansevenant 015/32 08 05 of 0475/49 03 68

**Gids:** Luc Van Schoor 0494/33 63 09



**Zaterdag 12 januari 2008  
20.00u**

**Werk van eigen leden:  
Nationale Parken van Californië  
en Peru**



Yoshua Tree Nature reserve

Als eerste winteravond van het jaar, krijg je vanavond 2 fotoreeksen met commentaar van eigen leden.

Eerst een verslag van de Fam. Waeterschoot die naar California trok op zoek naar de natuur in de talloze natuurparken van deze Amerikaanse Staat. Deze ietwat overbevolkte staat herbergt pareltjes van natuurgebieden, de meeste het gevolg van de vulkanische activiteit. We starten in het warme zuiden met zijn zinderende woestijnen, met een bezoek aan het Yoshua Tree Nature Reserve en trekken langs een lange gordel van oude en nog steeds actieve vulkanen naar het noorden. Bekende namen passeren de revue zoals Sequoia met zijn giganten, Yosimity met mogelijk de mooiste rotswanden ter wereld en Redwoods park met de hoogste bomen ter wereld. Maar ook op het eerste zicht minder bekende namen herbergen een pracht aan natuur zoals Lava beds, Lassen en Crater Lake, allen restanten van oude of recente vulkanische activiteit. Tot slot konden we het niet laten om een westelijke uitstap te maken naar Yellowstone als bekroning op een rijk gevuld reisverslag met vele mooie landschappen, canyons, geisers, gigantische bomen, spectaculaire kusten en diersoorten zoals Bruine beer, Bison en Zeeleeuw. Misschien ook een ideetje opdoen voor een toekomstige reis ?

Na de pauze volgt (wellicht?!) een impressie van de reis naar Peru die wij (Hilde en Rudy) aanstaande oktobermaand zullen maken. We bezoeken er Arequipa en de Colca Canyon op zoek naar de Condors, Cuzco en de Heilige Vallei, het Nevelwoud en Manu, het grootste natuurreservaat van het Amazonebekken en tot slot het onvermijdelijke Machu Pichu, de heilige stad van de Inca's. Als alle apparatuur tijdens de reis stand houdt en behoorlijk werkt krijg je een beeld van de landschappen, het dierenleven en de rijke cultuur van dit fascinerende Zuid-Amerikaanse land.

**Afspraak:** om 20.00u stipt in zaal Steytelink , St. Bavostraat te Wilrijk, ( juist naast de kerk), het einde is voorzien rond 23.00u.

**Zondag 20 januari 2008**

**7.45u**

**Bustocht:**

**Ganzentocht naar  
Goeree-Overflakkee**



*Brandganzen - © Rudy Vansevenant*

Tijdens de voorbereiding zullen wij een keuze maken uit het indrukwekkende palet aan mogelijkheden dat Goeree-Overflakkee ons te bieden heeft: de Antoniegorzen, Den Bommel, Stad aan't Haringvliet, Stellendam, Havenhoofd, de Slikken van Flakkee, de Westplaat, de ganzenpolders van Ouddorp en Goedereede ...

Ganzen zijn er op dit moment van het jaar met duizenden maar ook grote wolken Goudplevier en roofvogels zoals Slechtvlalk, Ruigpootbuizerd en zelfs een Zeearend krijgen we soms in de kijker.

's Middags eten we onze boterhammen op in ons vertrouwde Motel "Goede Reede" waar we ons kunnen opwarmen aan een lekkere tas soep. En afsluiten doen we traditioneel aan de Brouwersdam!

Wie niet op tijd inschrijft, beklagt het zich achteraf, dus waarop wacht je!

**Afspraak:** Om 7.45u vertrekt de bus aan de Bist te Wilrijk, en we zijn terug ten laatste om 19.00u

Wie mee wil stort, voor 6 januari, € 14 ( volw) of € 12 (steuntrekkers) op onze rekening.

Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, warme regenvrije kledij en schoei- sel, picknick, fotoapparaat

**Leiding:** Walter Van Spaendonk 03/480 54 24

**Gids:** Rudy Vansevenant 015/32 08 05



**Zaterdag 26 januari 2008**

**Bezoek aan het Ecohuis  
te Antwerpen**

Meer info hieromtrent in ons volgend nummer



## ***Kerstmarkt in de IJsvogel!***

*Omdat het vorig jaar zo gezellig was en er zoveel mensen spijt hadden dat ze het gemist hadden, doen we het dit jaar nog een keertje over.*

*Op vrijdag 30 november van 19.00u tot 21.00u of.. en op zaterdag 1 december van 11.00u tot 17.00u wordt onze IJsvogel omgetoverd in een heuse kerstmarkt, waar het heerlijk ruikt, waar je lekkere winterdrankjes kan drinken en van allerlei lekkers kan smullen. Het is de gelegenheid om een kijkje te komen nemen in ons*

*lokaal, waar u zeker wel iets leuks of nuttigs zal kunnen vinden. U steunt er bovendien de natuur en de afdeling mee.*

***Wat kan u er zoal verwachten?***

*U zal er kalenders, wenskaarten, natuurlandwijn, originele kadootjes, voeder- tafels of nestkastjes kunnen kopen, maar ook bv. Zoekkaarten of een boek (lieft op voorhand bestellen). En misschien kan je wel een familielid of vriend blij maken met een jaar lidmaatschap van Natuurpunt, dan krijg je alvast een welkomspa- kket mee.*

**2008**  
natuurpunt



*En verder... (dat blijft een verrassing) moet je zelf maar een kijkje komen nemen.*

*En het lijkt misschien nog ver weg, maar de feest- dagen komen er weldra aan, met het steeds te- rugkerende probleem van de cadeautjes Wilt u een bepaald artikel bestellen (voor 15nov.), reserveren of verdere info dan kan u te- recht bij: Nancy Geldhof 03/827 55 44 nancy.geldhof@telenet.be*



15-16 MAART 2008

*Vogelweekend Oostvaardersplassen –Flevoland**Gids: Luc Van Schoor 0494/33 63 09**Leiding : Wim Roelant 0477/34 07 21*

Misschien stonden de Oostvaardersplassen al een tijdje op je verlanglijstje of ben je er al eens geweest en wil je er met plezier terugkeren. Luc en Wim nemen je graag mee op sleeptouw tijdens ons tweedaags bezoek aan dit beroemd natuurgebied. Maak gebruik van deze unieke gelegenheid !

De Oostvaardersplassen , gelegen tussen Almere en Lelystad in de provincie Flevoland , vormen met zo'n 6000 ha het grootste moerasgebied van Nederland.

Na de drooglegging van de polder in 1968 bleef het gebied, waar een groot industrieterrein was gepland, langere tijd braak liggen, tijdens welke periode een razendsnelle kolonisatie van moerasplanten-en vogels plaatsvond. Begin jaren '70 werd besloten tot handhaving van de natuur in het gebied en het moeras werd omgeven door een kade om uitdroging te voorkomen. Het gebied bestaat uit plassen, slikvelden, rietmoerassen, natte en droge graslanden en wilgenbossen. Vele ganzen en grote grazers voorkomen dat de open moerassen en graslanden dichtgroeien met riet en wilgen.

Het uitgestrekte, moerasachtige landschap van de Oostvaardersplassen is uniek. Want echt ongerepte gebieden waar de natuur onbelemmerd haar eigen gang mag gaan, kom je niet vaak meer tegen, zeker niet in Nederland. Geen wonder dat de ruigte van de Oostvaardersplassen nogal eens als 'oerlandschap' wordt betiteld. Zo ongeveer moeten grote delen van Nederland er een paar duizend jaar geleden hebben uitgezien. Dat beeld wordt nog eens versterkt door de hier in het wild rondlopende Heckrunderen met hun imposante horens..

In feite is er in Europa nauwelijks een ander gebied te vinden dat het kan opnemen tegen de vogelrijkdom van de Oostvaardersplassen. Het gebied heeft een grote faam vanwege de 250 soorten vogels die er broeden, foerageren of rusten. Van sommige soorten bevindt een groot deel van de noordwesteuropese populatie zich in de Oostvaardersplassen, zoals de Aalscholvers,

Het is het leefgebied van de grootste kolonie lepelaars van Nederland. Vogels als de Roerdomp, Grote Zilverreiger, Bruine Kiekendief, Porseleinhoen en Blauwborst en Baardmannetje komen in het gebied broeden. De Visarend komt er vaak voor, een koppel ondernam in 2002 een (mislukte) broedpoging. Top of the Bill vormt het paar Zeearenden dat in 2007 voor het tweede opeenvolgende jaar een jong grootbracht. Veel vogelliefhebbers volgden dit broedsucces via een bij het nest geplaatste webcam. In de herfst zijn hier grote groepen trekvogels waar te nemen en tijdens de winter verblijven er naast oa Zeearend ook duizenden ganzen en eenden.

In de drogere delen van de Oostvaardersplassen leven kudden Heckrunderen, koniks en edelherten.

Door vraat en vertrapping creëren ze een gevarieerd half open landschap waarin een groot aantal planten- en diersoorten kan voortbestaan. Deze grote in het wild levende planteneters zijn de architecten van de natuur. Ze doen het uitstekend ; anno 2005 leefden er in het gebied ongeveer 1500 edelherten, 1000 konikpaarden, 500 Heckrunderen, 100 reeën en 100 vossen. Indrukwekkende aantallen !

*Zeearend*

Het grootste deel van de Oostvaardersplassen is alleen toegankelijk tijdens excursies. Maar langs de randen vindt u allerlei routes die langs uitkijkpunten en vogelkijkhutten leiden. Ook in de ruimere omgeving van Flevoland zijn nog interessante natuurgebieden te bezoeken , zoals de Lepelaarplassen. Vanwege de afstand en het ruime aanbod aan waarnemingsplaatsen hebben Luc en Wim gekozen voor een tweedaagse met overnachting in een nabijgelegen verblijfplaats.

De richtprijs voor dit uitzonderlijk vogelweekend zal ca 70 euro bedragen (avondmaal,overnachting,ontbijt en lunchpakket inbegrepen). Verplaatsing met eigen wagens. Omwille van praktische redenen is het aantal deelnemers beperkt tot 24.

Tijdig inschrijven is dus de boodschap !

In volgend nummer vind je de nodige gegevens....

## Hollebeek: “Denkdag Hollebeekvallei” en eikenbosje Salesianenlaan

*J. Baetens & J. De Ridder*

Op 23 juni werd een “Denkdag” ingericht door de Stad, waarop de buurtbewoners werden geïnformeerd over het nieuwe plan voor het gebied. In aanwezigheid van schepenen Van Campenhout werd door Geert De Keyser, van de Dienst Stadsontwikkeling een toelichting gegeven. Het zou gaan over een nieuw type park “Parkvallei Hollebeek” genaamd, waarvan het voorstel voor ontwerp in oktober 2007 zou voorgelegd worden.

Aangezien het nog maar ging over een voorstel tot ontwerp en er dus in feite terug opnieuw met een schone lei werd begonnen, was het de bedoeling de eerste ideeën voor te leggen om daarna hierover vragen te kunnen beantwoorden. De aanwezige buurtbewoners, waarvan velen een onteigeningsbrief in de bus hadden gekregen, wensten natuurlijk eerst zekerheid te krijgen over hun eigendom waardoor de stemming niet al te geweldig was. Er werd op verschillende vragen geantwoord en uitgelegd dat er gestreefd wordt naar een haalbare situatie. Verscheidene bewoners zijn echter het vertrouwen verloren en blijven kritisch tegenover het nieuwe plan.

Op de vergadering kreeg ik, tot mijn verbazing, van een buurtbewoner te horen dat Natuurpunt achter dit plan zou zitten. Het is zo dat het actiecomité Hollebeek reeds sinds 2000 actie voert voor de bescherming van de beekvallei en hierin wordt gesteund door Natuurpunt en door heel wat lokale politici. De opmaak van (beleids)plannen is de verantwoordelijkheid van de beleidsmakers. Het is hun verantwoordelijkheid dat democratische principes gevolgd worden bij de planvorming. De ideeën over een park zijn een verderzetting van de bestemmingen die vastgelegd werden in het Gewestplan Antwerpen (KB 03-11-1979). Ook de woonwijk “Den Brem” bevindt zich in deze parkzone, maar omdat er in België altijd wel iets te regelen valt, werden deze zones toch bebouwd, niettegenstaande ze een parkbestemming hadden gekregen.

Het principe van de ontwikkeling van de functie natuur in de stad in de vorm van “nieuwe” parken werd in het nieuwe strategisch structuurplan van Antwerpen (s-RSA) ingeschreven. Hoe, wanneer en in welke vorm dit gerealiseerd moet worden, dient in principe uitgewerkt te worden in een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP). Het is echter een spijtige vaststelling dat oude bestemmingen volgens het gewestplan nog steeds worden gevolgd, alhoewel nieuwe processen van ruimtelijke ordening lopende zijn (s-RSA, RUP). Vooral de bestemmingen voor bebouwing – vaak ondanks hun ongunstige ligging in valleigebied – worden meer en meer gerealiseerd, terwijl de bestemmingen voor park- en natuurgebied vaak niet gerespecteerd worden.

Vanuit natuur(oog)punt is het van belang dat de Hollebeekvallei, net als elke andere vallei, een eigen ruimte heeft in het landschap. Ruimte voor water is een belangrijk uitdaging waarmee de ruimtelijke ordening in Vlaanderen de komende jaren zal geconfronteerd worden. Ruimte voor water is immers de beste garantie om wateroverlast te vermijden. Dat dit een gevoelig thema is in stedelijk milieu is evident. We vragen dat voor de Hollebeekvallei werk gemaakt wordt van een ruimtelijk beleid met voldoende aandacht voor water en natuur. Dit betekent volgens ons in de eerste plaats dat nieuwe verkavelingen vermeden moeten worden. We verwijzen hierbij wederom op het stukje bos aan de Salesianenlaan, dat wellicht binnenkort toch voor de bijl zal gaan. Een spijtige zaak.

### Opkuisactie Fort 5

*J. Baetens*

Op zaterdag 28 en zondag 29 juli werden in de contrescarpe van Fort 5 (Edegem) door de Gemeente Edegem, VMPA natuurgidsen Fort 5 en onze afdeling letterlijk bergen verzet om plaats te maken voor de inrichting van het vleermuisreservaat. De groendienst had verschillende containers klaargezet, het nodige werkmateriaal voorzien en voor een heerlijk middagmaal gezorgd. Gedurende 2 dagen werden de compartimenten van de contrescarpe te lijf gegaan met borstels, schuppen, kruiwagens en tenslotte met staalborstels om de wanden af te schuren. Daarbij was het grootste werk het verwijderen van een hoop zand (spijtig genoeg met steenpuin ertussen) van een goede 3-4 m hoog. Met een ploeg van een 15-tal man en vrouw werd de klus geklaard en daarbij deden de schepenen van leefmilieu en de groenambtenaar enthousiast mee. Het was zweeten geblazen, maar zeker de moeite waard!





**Behaag... Natuurlijk 2007, een aktie van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen, de Milieuvraden en gemeentebesturen Hove, Edegem en Aartselaar en distriktraad Wilrijk.**

### **Waarom streekeigen groen ?**

Hagen, houtkanten en bomenrijen zijn in ons landschap vaak de enige verbindingen tussen de overgebleven natuurgebieden. Gemengde hagen en houtkanten in landelijke gebieden en privé-tuinen kunnen samen groene linten vormen en zo gedeeltelijk zorgen voor vervanging van de verdwenen houtkanten en hakhoutbosjes. Op deze wijze zal de waarde van het landschap zowel voor plant, dier en wandelaar verhogen.

De voordelen van streekeigen groen in tegenstelling tot uitheems (sier)groen zijn immers talrijk. Streekeigen bomen en struiken groeien sneller, zijn beter bestand tegen de klimaatsveranderingen en allerlei ziekten... en zijn heel wat vriendelijker voor uw portemonnee.

### **Welke planten?**

#### **I. Haagpakketten:**

Er worden 10 verschillende pakketten aangeboden, naargelang de ruimte die u wenst te beplanten. Het plantgoed van pakketten 1 tot 10 is tussen 80 en 100 cm hoog. De prijzen van de pakketten liggen door de massale samenaankoop veel lager dan de kleinhandelsprijs. Ook leert de ervaring ons dat door de boomkweker zeer degelijk plantmateriaal geleverd wordt.

##### **Pakket 1: Houtkant**

Soorten: zomereik, es, winterlinde, zoete kers, vogelkers, lijsterbes. 12 planten: 6 soorten, 2 planten per soort. Goed voor 20 m.  
Prijs: € 4,50.

##### **Pakket 2: Houtkant natte en moeilijke gronden**

Soorten: zwarte els, grauwe wilg, schietwilg, boswilg, Gelderse roos en Es. 12 planten: 6 soorten, 2 planten per soort. Goed voor 20 m.  
Prijs: € 4,50.

##### **Pakket 3: Geschoren (doornloze) haag**

Soorten: wilde liguster, veldsdoorn, rode kornoelje, haagbeuk en Gelderse roos. 25 planten: 5 soorten, 5 planten per soort. Goed voor 8 m.  
Prijs: € 9,50.

##### **Pakket 4: Doornhaag**

Soorten: sleedoorn, meidoorn, eglantier, hondsroos. 4 soorten, 6 planten per soort, totaal 24 planten. Goed voor 8 m.  
Prijs: € 8.

##### **Pakket 5: Bloesem- en bessenhaag**

Soorten: sleedoorn, meidoorn, Gelderse roos, rode kornoelje, sporkehout en wilde kardinaalsmuts. 6 soorten, 4 planten per soort, totaal 24 planten. Goed voor 8 m.  
Prijs: € 8,50.

##### **Pakket 6: Veldsdoornhaag**

Soort: veldsdoorn - 25 planten. Goed voor 6,25 m.  
Prijs: € 9.

##### **Pakket 7: Haagbeukenhaag**

Soort: haagbeuk - 25 planten. Goed voor 6,25 m.  
Prijs: € 14.

##### **Pakket 8: Meidoornhaag**

Soort: eenstijlige meidoorn - 25 planten. Goed voor 6,25 m.  
Prijs: € 9.

##### **Pakket 9: Beukenhaag**

Soort: beuk - 25 planten. Goed voor 6,25 m.  
Prijs: € 15.

##### **Pakket 10: Vogelbosje**

Soorten: sleedoorn, meidoorn, Gelderse roos, rode kornoelje, sporkehout en hazelaar. 6 soorten, 2 planten per soort, totaal 12 planten.  
Prijs: € 4,50.

### **II. Knotwilg**

Een knotwilgpoot geeft u een mooie landelijke knotwilg. Deze poot is afgehakt van een andere knotwilg en, ongeveer 2,5 m lang met 4 tot 6 cm doorsnede. Indien deze poot een 60 cm diep wordt geplant, zal hij uit-groeien tot een volwaardige knotwilg.

Prijs: € 2.

### **III. Klimplanten**

Dit jaar zijn ook klimplanten te verkrijgen. Deze planten groeien tegen muren, schuttingen en hekken die daardoor een veel mooier uitzicht krijgen. Deze planten wortelen niet in gave muren. Aanbod van:

- bosrank: € 3,50 per stuk
- wilde kamperfoelie € 3 per stuk
- hop € 3 per stuk

### **IV Bomen**

Dit jaar bieden we 2 soorten bomen aan die in de natuur zeldzaam zijn geworden.

Het gaat om de Mispel (€ 20) en Veldsdoorn (€ 22). De aangeboden bomen hebben een stamomtrek van 10 à 12 cm op 1 m hoogte. Er wordt een steunpaal meegeleverd.

### **Info en bestelling**

Op bijgevoegd bestelformulier vult u uw bestelling in, uiterlijk op vrijdag 26 oktober 2007, en dient dit in op één van onderstaande adressen, waar u tegelijk betaalt.

#### **- Wilrijk en Aartselaar :**

Guido Callaerts, Frans De Cortlaan 42- Wilrijk - 03/828 11 03  
callaertsguido@versateladsl.be  
gelieve te betalen op bankrekening 979-9767547-40 - Natuurpunt Zuidrand Antwerpen

#### **- Edegem :**

Nicole Beeckmans - 03/289 21 21 (tijdens de kantooruren)

#### **- Hove :**

Koen Boonen, Geelhandlaan 1 - 03/460 33 47 of  
Hugo Waeterschoot 03/455 22 12  
waeterschoot@euronickel.org

### **Mussenpakket - enkel voor Wilrijk**

In het kader van de bescherming van de huismus, biedt de stad Antwerpen dit jaar een mussenpakket aan bestaande uit planten die een zeer dicht struikgewas vormen, ideaal om mussen te lokken.

#### **- Pakket 1: Mussenpakket**

Gelderse roos, liguster, sleedoorn, haagbeuk, hazelaar en meidoorn  
Praktisch: twaalf planten voor 12 m<sup>2</sup> kosten 6,5 euro.

#### **- Pakket 2: Mini mussenpakket**

Soorten: liguster, haagbeuk, meidoorn  
Praktisch: zes planten voor 3 à 4 m<sup>2</sup> kosten 3,5 euro.

Bestellen en betalen van deze pakketten via Natuurpunt Schijnvallei: info@schijnvallei.be of telefonisch op 03/354 55 06.  
Betaling via overschrijving op rekeningnummer 979-1307545-57 van Natuurpunt Schijnvallei met vermelding "Behaag", uw naam, adres  
Afhaalpunt : serrecomplex Wilrijk.

## Bestelformulier Natuurpunt "Behaag .. Natuurlijk 2007"

Naam ..... Telefoon .....  
 Straat ..... E-mail .....  
 Postnummer ..... Gemeente .....

bestelt volgende planten :

Per pakket	Prijs	Aantal	Totaal	Per stuk	Prijs	Aantal	Totaal
1. Houtkant	4,50			11. Knotwilgpoot	2,00		
2. Houtkant natte gronden	4,50			12. Bostrank	3,50		
3. Geschoore haag	9,50			13. Wilde kamperfoelie	3,00		
4. Doornhaag	8,00			14. Hop	3,00		
5. Bloesem- en bessenhaag	8,50			15. Mispel	20,00		
6. Veldsdoornhaag	9,00			16. Veldsdoorn	22,00		
7. Haagbeukenhaag	14,00						
8. Meidoornhaag	9,00						
9. Beukenhaag	15,00						
10. Vogelbosje	4,50						
				Totaal :			

**Bestelvoorwaarden:** Het bestelformulier moet worden ingevuld en voor **vrijdag 26 oktober** afgeleverd/verzonden :

- **Wilrijk en Aartselaar:** aan Guido Callaerts, Frans De Cortlaan 42 2610 Wilrijk. Met betaling op rekeningnummer 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen, met vermelding van nummer pakket(en) en aantal.
- **Edegem:** Bestelling via [www.edegem.be](http://www.edegem.be) of dienst ROM Kontichstraat 48 (Berkenhof)
- **Hove:** bestelling en betaling aan de milieuaanbenaar Koen Boonen, Geelhandlaan 1 (werkdagen 9.00u-12.00u.)

Datum en handtekening, .....

**Pakketten zelf af te halen op zaterdag 24 november Wilrijk en Aartselaar:** Stedelijk Serrecomplex Neerlandweg te Wilrijk van 9.00u tot 12.00u.

**Edegem:** Fort V-hangar 44 tegenover OLV-college (fortzijde) van 10.00u tot 12.00u.

**Hove:** gemeentewerf Fazantenlaan van 13.00u tot 15.00u.





## Nieuws van het Fort

Johan De Ridder & Peggy Beers

In juni werden beheerwerken uitgevoerd in het reservaat. Er werd voornamelijk aandacht besteed aan percelen waar verruiging werd waargenomen of waar nog een verdere verschraling wordt nagestreefd. De zone achter de loskade, de weide aan het oventje en een deel van het glacis werden gemaaid. Ook het vrijgestelde “inkomportaal” van het reservaat werd nog eens gemaaid. We hopen hier op termijn de brandnetelruigte om te vormen tot een bloemenrijke ruigte. De maai- en afvoerwerken zijn dit jaar in ieder geval bijzonder vlot verlopen. De beheerploeg heeft zich met volle overgave in het werk gestort, waarvoor we hen dankbaar zijn. Dankzij jullie inzet blijft het reservaat prachtig voor alle bezoekers.

Buiten het uitvoeren van beheerwerken werd ook heel wat afgewandeld. Het is jullie misschien opgevallen dat het dit jaar een vrij goed notenjaar was. Er waren grote hoeveelheden eikels en hazelnoten. Dan is het altijd boeiend om eens knaagsporen te bekijken. Deze zijn niet altijd determineerbaar op soort, maar geven wel interessante informatie. Zo vonden we sporen terug van (vermoedelijk) Bosmuis, Rosse Woelmuis, Woelrat en Rode Eekhoorn.

Tijdens controles in het reservaat werd een beperkte inventarisatie van dagvlinders uitgevoerd. In totaal werden 22 soorten dagvlinders waargenomen (zie tabel 1). Met uitzondering van Bruin Blauwtje, hebben ze allen het status “momenteel niet bedreigd” op de Rode Lijst Vlaanderen (Maes & Van Dijck 1999). Alhoewel het relatief veel soorten betreft, worden de meeste vlinders maar in kleine aantallen waargenomen. Zonder twijfel zijn Bont Zandoogje en Icarusblauwtje de meest algemene vlinders in het reservaat. Het Bont Zandoogje is vooral te vinden in open loof- en naaldbossen of aan bosranden, maar wordt ook waargenomen in tuinen met een bosaspect en beschutte houtkanten. Eitjes worden afgezet op Zwenkgras (genus *Festuca*), Kweek, Kroppaar, Straatgras en Struisgras (genus *Agrostis*). Het Icarusblauwtje is vooral te vinden in droge graslanden met een vrij korte vegetatie. Eitjes worden afgezet op waardplanten als Gewone Rolklaver, Kleine Klaver en Witte Klaver.

Tabel 1: vlinders Fort 7

Soortnaam	Nederlandse naam	Rode Lijst Vlaanderen
<i>Anthocharis cardamines</i>	Oranjetipje	Momenteel niet bedreigd
<i>Araschnia levana</i>	Landkaartje	Momenteel niet bedreigd
<i>Aricia agestis</i>	Bruin Blauwtje	Kwetsbaar
<i>Celastrina argiolus</i>	Boomblauwtje	Momenteel niet bedreigd
<i>Gonepteryx rhamni</i>	Citroenvlinder	Momenteel niet bedreigd
<i>Inachis io</i>	Dagpauwoog	Momenteel niet bedreigd
<i>Iphiclides podalirius</i>	Koninginnenpage	Momenteel niet bedreigd
<i>Lycaena phlaeas</i>	Kleine Vuurvlinder	Momenteel niet bedreigd
<i>Maniola jurtina</i>	Bruin Zandoogje	Momenteel niet bedreigd
<i>Neozephyrus quercus</i>	Eikenpage	Momenteel niet bedreigd
<i>Ochlodes venata</i>	Groot Dikkopje	Momenteel niet bedreigd
<i>Pararge aegeria</i>	Bont Zandoogje	Momenteel niet bedreigd
<i>Pieris brassicae</i>	Groot Koolwitje	Momenteel niet bedreigd
<i>Pieris napi</i>	Klein Geaderd Witje	Momenteel niet bedreigd
<i>Pieris rapae</i>	Klein Koolwitje	Momenteel niet bedreigd
<i>Polygonia c-album</i>	Gehakkelde Aurelia	Momenteel niet bedreigd
<i>Polyommatus icarus</i>	Icarusblauwtje	Momenteel niet bedreigd
<i>Pyronia tithonus</i>	Oranje Zandoogje	Momenteel niet bedreigd
<i>Thymelicus lineola</i>	Zwartspriddikkopje	Momenteel niet bedreigd
<i>Thymelicus sylvestris</i>	Geelspriddikkopje	Momenteel niet bedreigd
<i>Vanessa atalanta</i>	Atalanta	Niet opgenomen
<i>Vanessa cardui</i>	Distelvlinder	Niet opgenomen

In het vorige nummer van rAntGroen maakten we melding van de waarneming van een Witsnuitlibel op het Fort. Na controle door enkele kenners bleek het een Noordse Witsnuitlibel (*Leucorrhinia rubicunda*) te zijn. De Noordse Witsnuitlibel is een soort van noordelijk Europa en Rusland. Ze leeft voornamelijk in nabijheid van hoogvenen en vennen, soms in kleine watertjes in laagveen. Op het fort werd de libel op het loskadeplein waargenomen, zonnend op een bramenstruik. Het betreft naar alle waarschijnlijkheid een zwervend exemplaar.

Via deze weg zouden we graag iedereen bedanken die tips en advies gaven bij de determinatie: Geert De Knijf (België), Sami Karjalainen (Finland), Martin Peterson (Zweden), V.J. Kalkman (Nederland), Linda Averill (USA).

## Afscheid van Raymond Wijn



Wie is deze man ?  
Voor leden die alleen aan de uitstapen of voordrachten deelnemen zal die naam weinig zeggen, maar voor diegenen die betrokken zijn bij de beheerswerken op



Fort 7 klinkt zijn naam als een klok. Raymond was de werkleider en steeds als eerste aanwezig - niet te kloppen. Hij zette al het werkmateriaal netjes klaar en verdeelde het werk. Als er iets stuk was herstelde hij

dit zeer vakkundig. Het onderhoud van de bosmaaiers en het aankopen van de brandstof nam hij ook voor zijn rekening. Een pauze nemen tijdens het werk deed hij niet. Zelden gaf hij verstek. Op zaterdag 14 juni kondigde hij gans onverwacht aan dat hij stopte met werken op het Fort omdat hij naar (West) Malle ging verhuizen. De verrassing was compleet.

Raymond we zullen je missen ! Hartelijk dank voor uw jarenlange belangloze inzet voor de natuur op Fort 7 vanwege het Bestuur en de Beheersploeg.



verrekijkers  
telescopen  
microscopen  
accessoires

[www.sightsofnature.com](http://www.sightsofnature.com)

Pieter De Conincklaan 108, 8200 St.-Andries Brugge, 050/31 50 01

## Advies beheer en inrichting open ruimte Neerland

J. Baetens & J. De Ridder

Kort na de vraag van de stad om mee te werken aan het inrichtings- en beheerplan voor de open ruimte Neerland kregen we toelating van de Stad om het gebied te inventariseren op de aanwezige fauna en flora. De Stad heeft de verschillende concessiehouders hier schriftelijk van op de hoogte gebracht. Gedurende de maand juni werd het gebied vele malen bezocht door allerhande vrijwilligers: van de meeste percelen werd door de plantenwerkgroep aanwezigheids- en abundantielijsten opgemaakt, de insectenwerkgroep heeft de waterpartijen en graslanden onderzocht naar aanwezige libellen, sprinkhanen, lieveheersbeestjes en vlinders, de waterpartijen werden m.b.v. amfibieënfuiken (van de Hobokense Polder) bemonsterd op aanwezige salamanders, voor de beboste percelen werd door Johan De Ridder een typologische beschrijving opgesteld en voor de vlermuizen werd een eerste (van 3) zomeropnames gedaan met Ralf Gyselings (van de Zoogdierenwerkgroep). Kortom veel gelegenheid om een degelijk beeld te vormen van de aanwezige potenties en bedreigingen.

Op 7 juli waren we dan op de Desguinlei te gast bij de Dienst Stadsontwikkeling van de Stad Antwerpen om na te gaan in hoeverre er zou kunnen samengewerkt worden rond de inrichting en het beheer van het gebied. Na een korte introductie over het dossier werden de opvallendste kenmerken van het gebied besproken in combinatie met het opgestelde plan van het BPA. Al bij al best constructief te noemen.

Op het einde van het gesprek werd ons nog gevraagd om tegen half augustus advies uit te brengen over de randvoorwaarden van de bebouwing op 2 percelen aan de Krijgslaan die binnenkort reeds verkocht zullen worden. Intussen werd hierover advies uitgebracht, wat je kan terugvinden op onze website.

In ons advies stellen we dat Natuurpunt niet akkoord kan gaan met de plannen voor een verdere bebouwing van het gebied. Daarbij benadrukken we dat in het bijzonder de effecten van de voorziene bebouwingen in zone D potentieel erg nadelige gevolgen zullen hebben voor de aanwezige natuur. Aangezien de beslissingen ondertussen gevallen zijn, wensen we echter wel constructief mee te werken om de schade zo goed mogelijk te beperken.

Het verslag van de vergadering was een goede weerspiegeling van het overleg dat we hebben gehad, maar we hebben nog niet mogen vernemen hoe de schepen (en het college ?) hierover denkt.

In ieder geval werken we nu nog verder om een advies te verlenen over het ganse inrichtings- en beheerplan, wat ergens in de loop van oktober zal worden voorgelegd.



*Kamgras op Neerland  
Foto: Johan Baetens*

### *Dag van de Trage weg 27-28 oktober*

Zoals reeds in de vorige rAntGroen aangekondigd zal onze afdeling zich gedurende dit weekend actief inzetten om in de gemeente Wilrijk een trage weg onder de aandacht te brengen. Voor Edegem en Hove werden reeds de eerste initiatieven genomen, waarrond volgend jaar wellicht meer te verwachten is.

Op 27 oktober wordt om 10.00u bijeengekomen aan het einde van de Dalkruidlaan in Wilrijk om een start te geven aan de opkuis van het onverhard pad langs de E19 tussen de Dalkruidlaan (verlengde van de Schaliemolenstraat), langs de hoeve Janssens, en de fiets-voettunnel Edegemsesteenweg/ Ir. Haesaertsstraat. De bedoeling is om opschietend struikgewas, gevallen bomen, zwerfvuil, prikkeldraad die op dit ogenblik een vlotte doorgang verhinderen te verwijderen om dit mooie, onbekend stukje Wilrijk opnieuw te ontsluiten. De actie wordt georganiseerd door de districtsraad van Wilrijk i.s.m. Natuurpunt, Wilrica en andere lokale verenigingen. Breng eventueel je eigen werkhandschoenen mee.

## Welke plant is dat? (deel 1)

Herman Snoeck

Voor een Natuurpunter is een uitstap of een wandeling niet volledig als zij of hij onderweg niet de naam van nog niet bekende planten, dieren en/of zwammen aan de weet is gekomen.

Veldgidsen en flora's worden druk geraadpleegd en medewandelaars delen gaarne hun kennis met de anderen. De nieuw geleerde namen worden gretig genoteerd en de ferventen onder ons willen er indien mogelijk ook nog de wetenschappelijke naam bij.

Ooit kregen en krijgen alle gekende organismen een naam. De wetenschappelijke namen worden door specialisten opgesteld. De namen in de eigen taal, voor ons dus het Nederlands, zullen oorspronkelijk wel in de volksmond ontstaan zijn.

Mettertijd ontstond de behoefte om een overzicht van al die kennis op te schrijven. Een mooi voorbeeld hiervan is, voor wat de planten betreft, het Cruydeboeck van Rembert Doedoens (1554).

Later werden dan flora's samengesteld waarmee iedereen de naam van een plant kon opzoeken. Tussen 1892 en 1959 verschenen tien drukken van de Geïllustreerde Flora voor België (J. Mac Leod en G. Staes), terwijl vanaf 1899 de Geïllustreerde Flora van Nederland (E. Heimans, H.W. Heinsius en J.P. Thijssse) zowat de hele vorige eeuw ijverig gebruikt werd. Sinds 1883 was echter al de Schoolflora voor Nederland (H. Heukels) op de markt, waarvan in 2005 de 23ste druk verscheen.

Vandaag heb je de keuze uit enkele Nederlandstalige flora's en meerdere plantengidsen. Bij de plantengidsen is er zelfs een zekere 'wildgroei': heel wat uitgeverijen willen graag een plantenboek met mooie prenten of foto's op de markt brengen waarin de doorsnee natuurliefhebber de naam en wat uitleg over de planten kan terugvinden. Met wat geluk bevat die gids enkele eenvoudige sleutels die de zoeker moeten helpen, maar dikwijls moet 'plaatjes kijken' eventueel de oplossing brengen.

Wat bij onderlinge vergelijking van plantengidsen opvalt is dat eenzelfde plant een verschillende naam kan hebben. Zo vind je bijvoorbeeld de namen Overblijvende ossentong en Groene ossentong voor dezelfde plant. De makers van zulke boeken gaan veelal te rade in bestaande flora's. En inderdaad, ook tussen oude en nieuwe edities van een flora komen naamsveranderingen voor bv. Vlasleeuwenbek heet nu Vlasbekje.

In principe kan iedereen die een flora maakt een (nieuwe) plant een naam naar keuze geven. Toen in 1983 de Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frank-

rijk en de aangrenzende gebieden (J.-E. De Langhe et al.) verscheen en die vergeleken werd met de 'Heukels' en de 'Heimans en Thijssse' in Nederland stelde men vast dat in deze toonaangevende Nederlandstalige flora's van België en Nederland ongeveer 100 plantensoorten of -geslachten een verschillende naam hadden.

Dat had voor gevolg dat begin 1986 (voor de allereerste keer!) een werkgroep van vooraanstaande Vlaamse en Nederlandse floristen samengekomen is, die voor alle in beide landen tot dan toe gekende varen- en bloeiplanten volgens overeengekomen regels de Nederlandse naam vastlegden. In december 1986 verschenen die in de Naamlijst van de flora van Nederland en België, een gezamenlijke uitgave van het Rijksherbarium te Leiden en de Nationale Plantentuin van België te Meise onder redactie van R. van der Meijden en L. Vanhecke.

Sindsdien is deze naamlijst de basis voor de naamgeving in Nederlandstalige flora's en plantengidsen in België en Nederland, terwijl verder ook nieuw ingeburgerde soorten in gezamenlijk overleg een Nederlandse naam krijgen.

### Flora's

Met een flora kun je de varenplanten (varens, paardenstaarten, wolfsklauwen) en alle zaadplanten die binnen het beschreven gebied voorkomen op naam brengen.

### Heimans H., Heinsius H.W. en Thijssse J.P. *Geïllustreerde Flora van Nederland.*

Deze flora is niet meer te koop en zal nooit meer herdrukt worden want de drukplaten zijn verloren gegaan. Maar heel veel natuurliefhebbers hebben nog een exemplaar. Waarschijnlijk hebben ze hiermee dichotome determineersleutels leren gebruiken en raadplegen ze het boek nog regelmatig. Het boek bevat veel eenvoudige lijntekeningen. Met de oudere exemplaren (rood kaft) kun je ook de naam van de meest voorkomende tuin- en parkplanten opzoeken. In de laatste uitgave (1994, groen kaft, uitgeverij De Gulden Engel) werden de determineersleutels door J. Mennema wetenschappelijk correct maar een stuk moeilijker gemaakt en de cultuurplanten werden weggelaten. Hij maakte de flora bruikbaar voor Nederland en heel België en Luxemburg. Door het formaat (ongeveer 19 cm breed, 14 cm hoog en ongeveer 5 cm dik) is het boek onhandig om op het terrein te gebruiken.

Lambinon J. et al., 1998, 3de druk.

***Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden.*** Nationale Plantentuin van België, Meise. ISBN 90-72619-23-4 (47 euro)

Deze flora, die oorspronkelijk door de gebruikers de 'De Langhe' werd genoemd, heeft een uitgebreide verklarende botanische-woordenlijst en dat is ook nodig: de determinersleutels zijn echt 'wetenschappelijk'. Een beginner zal het dan ook moeilijk hebben om dit werk te gebruiken, temeer omdat er slechts weinig illustraties zijn. Er wordt ook nogal wat naar kenmerken van de vruchten gevraagd en die zijn maar op een bepaald tijdstip voorhanden, wanneer de bloemen dan weer uitgebloeid zijn.

Je bent echter wel zeker dat de volgens de Naamlijst voorgeschreven Nederlandse en wetenschappelijke benamingen gebruikt werden. Ook de nieuwe spellingregels van 1996 zijn toegepast (Fluitenkruid, Paardenstaart, maar in 1998 nog wel Paardekastanje, Paardebloem...).

Vanwege de interesse van enkele samenstellers bevat deze flora uitgesleutelde lijsten voor 69 soorten zeggen, 63 Rubus-soorten (de meeste zonder Nederlandse naam) en al zeker 40 soorten paardenbloemen (alle zonder Nederlandse naam).

Na 1998 kunnen sommige namen natuurlijk weer veranderd zijn. Voorbeeld: Parthenocissus tricuspidata heet bij 'Lambinon/De Langhe' Driebladige wingerd, komt in 1996 niet in 'Heukels' voor maar wel in 2005 en heet daar Oosterse wingerd. Het wachten is dus op de volgende druk van 'Lambinon/De Langhe'.

Voor sommigen zijn de registers met Franse en Duitse plantennamen nuttig.

Het boek is 13 cm breed, 19,5 cm hoog en bijna 5 cm dik en past, mits wat wringen, half in een brede jaszak.

van der Meijden R., 1996, 22ste druk.

***Heukels' Flora van Nederland.***

**Wolters-Noordhoff, Groningen. ISBN 90 01 58343 1. Rood kaft, rode rug.**

In deze flora worden enkel de in Nederland voorkomende planten behandeld, zodat het boek ontoereikend is voor het zuiden van België, maar (op enkele planten na) toch voldoet voor Vlaanderen. De illustraties zijn duidelijk.

In deze flora worden eveneens de volgens de Naamlijst voorgeschreven Nederlandse en wetenschappelijke benamingen gebruikt en worden de namen volgens de nieuwe spellingregels geschreven (Fluitenkruid en, vooruitlopend op de spellingaanpassingen van 2006, ook reeds Paardenkastanje, Paardenbloem...).

Leuk is dat bij de soorten aangegeven wordt waar je hierover gegevens kunt vinden in de Nederlandse oecologische flora (E.J. Weeda et al.).

In tegenstelling tot bij 'Lambinon/De Langhe' echter, worden de planten van de Lookfamilie, de Narcisfamilie, de Herfsttijloosfamilie en de Eenbesfamilie alle in de Liefamilie ondergebracht. 'Heukels' onderscheidt ook geen Appel- en Amandelfamilie: de soorten behoren alle tot de Rozenfamilie. De Parnassiasoorten zijn ook geen aparte familie, maar zitten bij de Steenbreekfamilie.

Spijtig dat de registers niet helemaal achteraan zitten, de daarop nog volgende 10 bladzijden zitten een beetje in de weg. Hierop staat o.m. een verklarende lijst van botanische termen aan de hand van duidelijke schetsen. Hierbij een onnauwkeurigheid: een zaad is een uitgegroeid zaadbeginsel (en niet zaadknop). Een vrucht groeit immers ook uit een vruchtbeginsel.

Handig om mee op uitstap te nemen, past in je jaszak. Het geplastificeerde kaft verdraagt natte vingers (regenweer!).

van der Meijden Ruud, 2005, 23ste druk.

***Heukels' Flora van Nederland.***

**Wolters-Noordhoff, Groningen. ISBN 90 01 58344 X. Witte rug. (52,28 euro)**

Bij het opstellen van een flora houdt men rekening met het ontwikkelingsniveau van de planten om in het boek de volgorde van de klassen, orden en families vast te leggen. Zo zijn we gewoon van vooraan de sporenplanten te vinden, gevolgd door de naaktzadigen en tenslotte de bedektzadigen. Bij de bedektzadigen worden de eenzaadlobbigen als laatste behandeld omdat men meende dat dit de verst geëvolueerde plantensoorten zijn.

In de laatste 15 jaar is het internationaal onderzoek naar de afstamming van de planten (en dieren) echter in een stroomversnelling gekomen door gebruik te maken van moderne onderzoeksmethoden, o.m. door vergelijking van de DNA-samenstelling. Daardoor heeft men nieuwe inzichten gekregen in de onderlinge verwantschap van soorten, zodat de volgorde in plantenflora's moet herschikt worden. Dit is in deze 'Heukels' gebeurd aan de hand van wat nu al gekend is. Waarschijnlijk zal er later nog verschoven worden omdat een aantal plantengroepen nog geen duidelijke plaats hebben.

Dit is veranderd.

1. De eenzaadlobbigen schuiven voor de tweezaadlobbigen, want het DNA-onderzoek heeft aangetoond dat ze primitiever zijn dan de tweezaadlobbigen.

2. Een aantal families bestaan niet meer want de soorten werden in een andere familie opgenomen.

De Buddlejafamilie werd opgenomen in de Helmkruidfamilie.

De Duivenkervelfamilie werd opgenomen in de Zeepboomfamilie.

De Eendenkroosfamilie werd opgenomen in de Aronskelkfamilie.

De Esdoornfamilie werd opgenomen in de Zeepboomfamilie.

De Ganzenvoetfamilie werd opgenomen in de Amarantenfamilie.

De Kaardenbolfamilie werd opgenomen in de Kamperfoeliefamilie.

De Kraaiheifamilie werd opgenomen in de Heifamilie.

De Kroosfamilie werd opgenomen in de Vlotvarenfamilie.

De Lidstengfamilie werd opgenomen in de Ruwbladigenfamilie.

De Lindefamilie werd opgenomen in de Kaasjeskruidfamilie.

De Nimfkruidfamilie werd opgenomen in de Waterkaardefamilie.

De Paardenkastanjefamilie werd opgenomen in de Zeepboomfamilie.

De Sterrenkroosfamilie werd opgenomen in de Weegbreefamilie.

De Stofzaadfamilie werd opgenomen in de Heifamilie.

De Valeriaanfamilie werd opgenomen in de Kamperfoeliefamilie.

De Vogellijmfamilie werd opgenomen in de Sandelhoutfamilie.

De Warkruidfamilie werd opgenomen in de Windefamilie.

De Wintergroenfamilie werd opgenomen in de Heifamilie.

De Zijdeplantfamilie werd opgenomen in de Zeepboomfamilie.

3. Er werden nieuwe families afgesplitst.

De Eenbesfamilie, Herfsttijloosfamilie, Lookfamilie, Narcisfamilie werden van de Liefamilie afgesplitst (zoals bij 'Lambinon/De Langhe') maar ook de Aspergefamilie en de Beenbreefamilie.

De Kalmoesfamilie werd uit de Aronskelkfamilie afgesplitst.

De Maskerbloemfamilie en de Paulowniafamilie werden van de Helmkruidfamilie afgesplitst.

De Parnassiafamilie werd van de Steenbreefamilie afgesplitst (zoals hij 'Lambinon/De Langhe').

4. Geslachten werden in een andere familie ondergebracht  
Helmogentroost, Ogentroost, Ratelaar en Zwartkoorn ver-

huisden van de Helmkruidfamilie naar de Bremraapfamilie. Sneeuwbal en Vlier verhuisden van de Kamperfoeliefamilie naar de Muskuskruidfamilie.

De wetenschappelijk geïnteresseerden vinden achtereen een lijst met de nieuwe of veranderde (onder)soorten, nieuwe hybride-namen, vervallen taxa en gewijzigde wetenschappelijke namen.

Nu hinderen 14 bladzijden het vlot raadplegen van de registers.

Handig om mee op uitstap te nemen, past in je jaszak. Het kaft verdraagt een regendruppel.

**Eggelte Henk., 2006, 4de druk.**

***Veldgids Nederlandse Flora.***

**KNNV Uitgeverij, Utrecht., ISBN 90 50 11 135 1. (32 euro).**

De auteur heeft een Engelse flora grondig bewerkt. Voor de sleutels werden geen dichotome tabellen gemaakt. Hij vertrekt van een hoofdsleutel (varenplanten, houtige planten, waterplanten...) die leidt naar een van de groepsleutels, die je dan weer bij een familiesleutel brengen waarmee dan de soorten kunnen gedetermineerd worden. Duidelijke zwart-wit lijntekeningen van de planten.

Voor de namen van de planten werd de 22ste druk van 'Heukels' gevolgd. Ze zijn dus correct volgens de Naamlijst maar de auteur meent terug te moeten grijpen naar de schrijfwijze van voor de nieuwe spellingregels (dus terug Fluitkruid i.p.v. Fluitenkruid). Net zoals bij 'Heukels' komen er enkele 'Vlaamse' planten niet in voor.

Achteraan staat een mooie lijst met vaktermen.

De sleutels werden uitgetest met studenten. Toch ervaren reeds meerdere gebruikers de moeilijkheid om tot op de soort te sleutelen of kwamen ze (telkens) bij een andere soort uit. Het boek is 23,5 cm hoog, 15 cm breed en 2,5 cm dik en daardoor onhandig om mee op uitstap te nemen.

Wordt vervolgd

## Rariteiten in onze omgeving

*Deze foto werd niet getrokken tijdens een of ander exotisch reisje in de jungle, maar in onze eigen afdeling.*

*Het is een zeldzame soort, maar plaatselijk algemeen. Rond 30 juli konden zo'n 50-tal Inktviszwammen bewonderd worden in de hout-snippers van een plantsoen te Hove.*

*Uit een lichtgrijs heksenei groeien 4 à 5 helderrode teruggekromde armen die aan de paddenstoel zijn naam van Inktviszwam geeft. Deze paddenstoel is waarschijnlijk afkomstig uit Australië en heeft zich uitgebreid vanuit Frankrijk tot in Denemarken.*

*(bron: "De grote paddenstoelengids", E. Gerhardt)*



Verslagen te verzenden naar  
**André de Mul, Lucas Henninckstraat 41 2610 Wilrijk**  
 of mail naar *andre.de.mul@versateladsl.be*

**Duinen- en strandtocht De Panne en omgeving,**

**zondag 22/04/2007**

**Gids: Wim Roelant**

**Leiding: Catherine Vandercruyssen**

**Aantal deelnemers: VM: 12 - NM: 9**

**Verslag: Thierry Depauw**

Ja, ja ! Het vroege uur heeft geselecteerd. Berchem station 6.40 uur. Negen man.

’t Is een hele afstand en we willen concreet wat doen tegen de opwarming, consequent zijn, niet ? Na de gebruikelijke spanning, aie!! 15 minuten vertraging. Verdomme, ik haal het rendez-vous niet! Oef! toch net. Verder een vlotte trip verwelkomd in Adinkerke – De Panne door zingende Zwarte roodstaart en klaprozen. 9.45u staan we voor het reservaat De Westhoek (340 ha), reeds in 1935 beschermd landschap. Moerassige pannen, gefixeerde duinen, wandelduinen, duinbosjes, struweel, strand. Enig aan onze Vlaamse kust. We nemen het Ligusterpad (groen), slalomend tussen het struweel. Vogelzang alom. De Nachtegaal zal niet uit de lucht zijn. Maar ook talrijke Braamsluiers, Fitissen, Tjiftjaf, Mezen. De Koekoek een tijd mooi in beeld. Grasmussen (ze zijn net terug), Sprinkhaanzanger. De Cetti’s zanger met korte explosieve zang, Zwartkoppen. Hoor! een Rietzanger. In de lucht Sperwer, Zwartkopmeeuwen. Schitterend. Wat een weelde. We kruisen het Gele pad, nemen we ook tot aan de Franse grens, dwars door de mobiele centrale stuifduinen. Dat is moeilijker lopen, hé jongens. Een



Snuitkever trekt een hele baan door het mulle zand. Hij heeft het nog moeilijker, pootjes trappelen ter plaatse. Een stukje Sahara. Aan de Franse grens gekomen volgen we het grenspad (Oranje). Spijt, de Fransen hebben hier een bungalowdorp gebouwd. We hadden ons even gewaand in duintoestanden van jaren en jaren terug. Af en toe van het panorama genietend, de vogelzang. Langs de grensweg nog Kneutjes, een pracht van een Roodborsttapuit, maar ook de gewone Tapuit. Op het strand, honderd meter in Frank-

rijk (dan zijn we daar ook eens geweest hé! ha ha!!), picknick. Hier genieten we van de ruimte, de zomer. Sorry, ik was ’t vergeten, we zijn nog maar april. Op zee concentraties Zwarte zee-eenden, Grote sterns, Grote mantels, Aalscholvers. De wandeling langs het strand brengt ons aardig wat. Catherine is hier een krak in. Oorkwallen. Een gestrande Inktvis. Zeekat (*Sepia officinalis*), Schelpkokerwormen, Kokkels, Zaagje, afgekotte gaper, Afgeknotte en Grote strandschelp, Tere platschelp, Tapijtschelp, Witte dunschaal, Amerikaanse zwaardschede, Zeedennetje, Zeesla. Lekker met de blote voeten door het natte zand, de slenken. Langs het extra pad, Oostgrens, reservaat van het Calmeynbos, Ooievaarsbekje, Postelein, Robertskruid, Osetong e. a. . . .

Hé, he!! een welverdiende frisse pint in het infocentrum “De Nachtegaal”. Spijt, mooi opgezet. Info over het hele leven langs de kust, de duinen, maar daar heb je een paar uur voor nodig en we halen nog net onze trein. Die heeft zo vriendelijk geweest naar ons te wachten. Naar de tram bedoel ik. Ja, Catherine en Wim en de toffe groep, hartelijk dank voor deze uitzonderlijke dag. Uitzonderlijk met Hoofdletter. We hebben er ten volle van genoten, nu trouwens nog bij dit schrijven.

**Bloesemwandeling in Limburgs**

**Haspengouw**

**zaterdag 28/04/2007**

**Gids: Herman Van den Reek**

**Leiding: Ingrid Van Havere**

**Aantal deelnemers: 17**

**Verslag: Erwin Van der Weyden**

Het had het nieuws gehaald, een paar weken tevoren. De Perelaars stonden twee weken vroeger dan gewoonlijk in bloei. Uiteraard het gevolg van de zonovergoten dagen sinds einde maart die uiteindelijk zouden uitmonden in een langduur regenloze-periode record. Onze tocht, zo zei Herman, bevond zich op de grens van Droog en Vochtig Haspengouw. Gelet op de weersomstandigheden hebben we dat maar voor waar aangenomen.

Wat er ook van zij, de bodem bevat in elk geval de vruchtbare leem die ervoor zorgt dat we hier van de alom gekende fruitstreek spreken. Met het hoogtepunt van de bloesems reeds achter de rug, was het praktische gevolg dat de dorpjes op ons parcours - Helshoven - Groot Gelmen - Mettekoven - Gotem - die zondag niet meer overspoeld werden door fietsers en wandelaars. Ze waren er wel hoor, voornamelijk cyclocoureurs, maar in bescheiden mate. Ook bescheiden waren de fruitbloesems; zeker de

appel maar van kriek (of was het kers) waren er toch nog mooie plakken te zien. Volledig uitgebloeid waren de Perelaars, die hadden zelfs al kleine peertjes gevormd, maar de geordende rijen op de zachte hellingen leverden een schitterend zicht alsof het zuiderse wijngaarden waren. Tussen de heesters langs de weg hadden we bloeiende Rode kornoelje. In tuinen Goudenregen in volle pracht en tussen de boomgaarden een schitterende Wilde kastanje met laaghangende takken, ideaal om de neus tegen de bloemen te drukken. Nog lager bij de grond was er de bloem van Salomonszegel, Kruisbladwalstro en Nagelkruid. Bij de vogels waren de Huiszwaluwen een succes. Een zestal nesten onder een lage brede dakgoot waren druk bezocht en bewerkt (van waar haalden die nog hun “bouw”modder?), twee kant-en-klare nestkastjes daarentegen bleven onaangeroerd. Voor het overige hielden de vogels zich voornamelijk schuil onder het toch al aardig opgeschoten bladgroen (kennelijk) omwille van de drukkende warmte (hitte?). De Geelgors - die toch graag op toppen van zo’n lage fruitbomen zingt - kregen we enkel te horen. Zo ook met de Tuinfluiter - voor velen, verslaggever inclusief, de eerste van het seizoen - vaak gehoord maar niet gezien. En van de Wielewaal zijn we gewoon dat die op z’n privacy gesteld is maar we waren toch maar mooi getuige van een conversatie met twee. Tot slot nog iets over plaatselijke folklore. Op een hoogste punt van Mettekoven staat een Tjenneboom die een herkenningplek was vanwaar twaalf kerken te zien zijn. Aan die Tjenneboom werd ten tijde van de inquisitie de heks Tjenne (verbastering van Jeanne) opgehangen. In de buurt heeft men op een zuil op nekpijnhoogte een beeld aangebracht, van een vrouwelijk schone die Fosbury-flopsgewijs door een hoepel springt, ter nagedachtenis van die heks. Mij leek het meer een eerbetoon aan Tia Hellebaut. In elk geval een toonbeeld van de verscheidenheid die deze wandeling in het onovertroffen mooi décor te bieden had.

**Voorjaarsflora in de Lessevallei,**

**dinsdag 01/05/2007**

**Gids en leiding: Hugo Waeterschoot**

**Aantal deelnemers: 32**

**Verslag: Tuur Wuyts**

Deze wandeling is favoriet bij de familie Waeterschoot. Vroeger met de vader, nu met de zoon. Het vertrekpunt is Houyet, waar massa’s kajakers starten en die tot tegen de middag langs ons heen peddelen. Wij stappen tot Gedroncelles langs de snelvlietende Lesse. Hier en daar moeten we wat klauteren langs kalkrotsen, bronnetjes, trappen waarvan één met 69 treden. Het voorjaar is het tijdstip bij

uitstek voor de rijke flora waarvan sommigen in onze regio niet of zelden voorkomen. Zo de Zwartblauwe- en de Witte rapunzel, de Zwartsteel, een vrij zeldzame varen, de Wilde judaspenning die op sommige plaatsen dominant is en die een bedwelmende geur verspreidt. Stinkend nieskruid, Pyramidezengroen op zeer vochtige plaatsen, Herfsttijloos, Daslook die op één plaats een waar tapijt vormt en eveneens een sterke geur afgeeft. Boswederik, Bleke schubwortel (slechts op enkele plaatsen - deze plant parasiteert op wortels van tweezaadlobbigen), Eenbes en dan de merkwaardige Bolletjeskers. Frans Wouters toonde enkelen de exoot Spaanse zuring. Ook naar andere zaken werd gekeken en toegelicht zoals Barnsteen-, Fontein- en Wijngaardslak. Vogels gezien? Jazeker, hoewel niet zoveel maar Buizerd, Tjiftjaf, Fitis, Fluiter, Vuurgoudhaantje en Boomvalk werden gezien of gehoord. Naar Waterspreeuw en Grote gele kwikstaart werd tevergeefs uitgekeken. Heel de dag was de zon van de partij. De middag-pauze werd gehouden aan een vijverrand en in het water waren dikkopjes massaal aanwezig. De tocht eindigde in een café in Gedroncelles waar we genoten van een verfrissing. Ook nu weer wandelde Luc Kinne deze toch wel vermoeiende tocht uit en zegge dat hij in mei 87 jaar wordt, van een ouwe krasse gesproken!!! Hugo bedankt gidsen en de verhelderende uitleg, 't was echt de moeite!

## **Vroegochtendtocht:**

### **Broek De Naeyer Willebroek**

**zondag 06/05/2007**

**Gids: Luc Van Schoor**

**Leiding: Tuur Wuyts**

**Aantal deelnemers: 16**

**Verslag: Rina Vredendregt**

Er hing een kille ochtendnevel over het Broek De Naeyer. Het was ongeveer zes uur en de zon was nauwelijks opgegaan. Dit fascinerende natuurgebied ontstond op de voormalige terreinen van de papierfabriek De Naeyer. De vroegere bezinkingsputten vormen nu een gedroomde biotoop voor tal van watervogels. Vanaf de rand van de eerste grote plas, waar de kijkhut verscholen ligt tussen de oeverbegroeiing, richtten we de verrekijkers en telescopen op de talrijke nesten van Aalscholwers aan de overkant. Op het water zagen we vooral Berg-eenden, enkele Tafeleenden, een mooi paar baltsende Futen met uitgespreide nekveren, en op een liggende boomstam aan de overkant een paar Oeverlopers. Boven de plas scheerden Visdiefjes en Kokmeeuwen. Niet ver van onze standplaats schoot een IJsvogel enkele malen pijlsnel heen en weer. We trokken het domein in langs de wandelweg richting Rupeldijk. Vanuit het dichte struikgewas vol

witte bloesems van Vlier, Gelderse roos en Rode kornoelje, steeg de vogelzang op, met een sterke dominantie van de Nachtegaal. Luc schatte dat er minstens zeven verschillende zangposten waren. Geregeld onderbrak hij zijn uitleg om ons even attent te maken op het geluid van de Cetti's zanger. Geleidelijk kwam de verre roep van een Koekoek naderbij, en mengden zich ook de Zwartkoppen, Tjiftjafs en andere zangers in het koor. Een veelgehoorde verzuchting bij (minder doorwinterde?) vogelaars is, dat je die kleine zangvogeltjes zo zelden te zien krijgt. Luc stelde voor een proef te nemen. Eén deelnemer van de groep zou vanaf een gegeven startsein alle vogels noteren die hij zag. Luc zou geblinddoekt, alles opsommen wat hij hoorde. De rest van de groep, onder leiding van Walter Van Spaendonck, mocht kijken en luisteren. Het resultaat, na een gechronometreerde tijdspanne van enkele minuten, was dat Luc 17 van de 24 in het totaal waargenomen soorten had gehoord. We bogen naar links af, op een smal paadje evenwijdig met de Rupel. De roep van de Koekoek klonk nu vlakbij, en Luc slaagde erin hem te zien. Verder zagen we de Zwartkop, hoorden we de Tuinfluiter en de Kleine karekiet. We bogen opnieuw linksaf, wég van de Rupeldijk en richting hoofdingang. Hier deden we nog een mooie waarneming van een Holenduif op een dode boomstam. Tevens werd er een Grote bonte specht gesignaleerd. Op één van de plassen zwom een mannetje Zomertaling. Kouwelijk en verkleumd, maar zeer voldaan, keerden we terug naar de Stuivenberglaan, waar de auto's geparkeerd stonden.

## **Vogel- en landschapstocht**

### **Limburgs Vijvergebied**

**zondag 13/05/2007**

**Gidsen: VM: Walter Van Spaendonck**

**NM: Willy Peumans**

**Leiding: Wim Van De Weyer**

**Aantal deelnemers: 10**

**Verslag: Tuur Wuyts**

Voormiddags bezochten we de Wijers, een uitgestrekt vijvergebied die deels gebruikt worden voor de viskweek. Er loopt een bewegwijzerd pad doorheen en er staan 2 kijkhutten. We verkenden de verschillende vijvers en observeerden Tafel- en Kuifeenden, Aalscholwers, Dodaarsen en Blauwe reigers. We hoorden ook Zanglijster, Koekoek, Winterkoning en Boomkruiper. Over vijver 2 galmde de verdragende roep van de Roerdomp en even later vloog deze geheimzinnige vogel laag over het water en verdween dan in het dichte riet. Weer aan een andere vijver liet de IJsvogel ons door de lenzen van verrekijker en telescoop genieten van zijn felle

kleuren en plonsde herhaaldelijk van op een vaste stek in het water en dat alles bij een uitstekende belichting!!

Op enkele plaatsen hoorden we de jodelende zang van de Wielewaal, maar de vogel kregen we, zoals gewoonlijk, niet te zien. In het notaboekje kwamen nog Tuinfluiter, Kleine karekiet, Rietgors, Fitis, Boerenzwaluw en Kievit. Dan reden we richting Hasselt waar we in het domein Kiewit picknickten. Natuurpunt is er gehuisvest in een schitterend gerestaureerd landhuis. Ronny was zijn boterhammen vergeten en moest dus uit ons handen pikken.

Op nu naar de Maten in Genk waar conservator Willy Peumans ons zou gidsen. Het gebied bestaat uit 35 vijvers, heide, heggen en weilanden. Volgende soorten kwamen de lijst aanvullen: Roodborsttapuit, Grasmus en Boomvalk. Deze laatste liet zijn vliegkunsten bewonderen. Op sommige delen wordt heide geplagd om pioniersplanten een kans te geven. Kleine- en Ronde zonnedauw, Witte snavelbies en Moeraswolfsklauw verschijnen dan ook op de kale bodem. Vleugeltjesbloem en Hondsvioltje zijn ook pareltjes van wat vochtiger heide. Willy toonde ons ook een pol met Moerashersthooi, maar de bloei is voor later. De tocht zat erop na een dag puur genieten. Walter, Willy en Wim, het was pico bello en van de aangekondigde regen bleven we gespaard! Nog even konden we napraten in De Slagmolen en dan huiswaarts.

## **Nationaal Park De Biesbosch**

### **met Bevervaartocht**

**zaterdag 26/05/2007**

**Gids: Luc Van Schoor**

**Leiding: Walter Van Spaendonck**

**Aantal deelnemers: 50**

**Verslag: V-& NM: Thierry Depauw**

**AV: Tuur Wuyts**

**Voor- en namiddag:** De Biesbosch, 9.000 ha en nog steeds groeiend. Door natuurontwikkeling steeds nieuwe polders bijkomend. Terug naar vroeger. Er zijn ook plannen om het getijde te herstellen. Weersvoorspelling: barslecht. Uiteindelijk lekker weer. De eerste druppels terug bij de bus's avonds. Van op van 't land, de ferry op over de Nieuwe Merwede Spieringpolder, onze eerste stappen (gloednieuw '97). Wat denk je van deze start ?? Mooi in beeld, de Grote karekiet, de Zomertaling, Bruine kiek, de drie zwaluwen: Boer-, Oever-, Huis-, Krak- en Slobeend, Fuut, Dodaars. De Grauwe ganzen broeden hier. Wij zullen vandaag - ja, ja, in 't riet hé - vele Rietzangers horen en zien. Grote en Kleine karekiet, Snor, Sprinkhaanrietzanger, Bosrietzanger, Rietgors. Zangers als Fitis, Tjiftjaf. Opvallend veel Tuinfluiters, Zwartkoppen,



Gekraagde roodstaart, Mezen, Kneutjes, Grasmussen, Kwikken, Nachtegaal, Sportvogel. En natuurlijk eenden: opvallend een koppel Brilduikers nog. Toch wat roofpieten: Sperwer, Buizerd, Torenvalk, Boomvalk, Kiekendief. Nu, ik heb 77 soorten genoteerd. Bah, niet mis hé! Jantjespad, grienden, rietvlakte. Een gebiedje waar het enige beheer is, het pad openhouden. Hé! Wat moet dat verhard stuk hier? Voormalige kade om vriend- en rieten zandaken te laden. 't Is warm en zwoel.

13.15 u. Biesboschmuseum S. B. B.-centrum. Picknick in het zonnetje op 't terras. P. M. De Pannekoek. Nu goed als dessert kun je zeggen. Wandelen tussen de wilgen. Zomaar 40 hybride soorten a. u. b. Grienden, aangeplante akkers met wilgen, om de paar jaar gehakt. Aha!! Mooi dreutelend langs de oever. Groenpootruiter, Gele kwik. Polder Maltha, ook weer nieuw aangelegd naast het Petrus-plaatspaarbekken. We lopen over een lange dijk. Héhé! Wat een ruimte en rust. Vogelgeluiden, stilte. Nou ja, om 50 Wielewaalgeluiden in toom te houden. Sssht!! Hoor: Snor. Ja wat nu? Beslissen a. u. b. Snor, krap door, Sprinkhaanrietzanger, krap door, toch Snor, héhé!! Wim Roelant wil doorzingen. O kijk, twee overvliegende Lepelaars. Maar we moeten naar Hank, nee, nee, niet Fred, maar Hank. Rendez-vous met de fluisterboot, de Bevers. Ik geef hier het roer over aan Tuur. Rest me nog Walter en Luc hartelijk te danken. ONVERGETELIJK. Bewijs: een barstend volle bus enthousiastelingen.



**Avond:** En als afsluiter van deze dag, een meer dan 3 uur durende boottocht met de Vissershang. De fluisterboot die werd afgehuurd betrof een oude rietaak die voorzien was van zonnepanelen. De opgevangen energie wordt opgeslagen in batterijen die een elektromotor voeden die de schroef aandrijft.

We vertrokken in het haventje van Hank om 18.50u. Het was rustig weer en een aangename temperatuur. De tocht bracht ons langs brede en smalle geulen en kreken waar hier en daar een jacht aangemeerd lag. Reiger, Aalscholver, Fuut, Meerkoet, Nachtegaal, Ijsvogel, Koekoek, Zwartkop, Kleine karekiet en Boomvalk werden gehoord en/of gezien. We genoten van de heel speciale sfeer van zo'n vaartocht. Frans, de schipper en 2 gidsen vertelden over het wel en wee van de Bevers.

De herintroductie was niet meteen een succesverhaal en begon in 1988. Thans zouden er zo'n 120 à 130 exemplaren in de Biesbosch verblijven en stilaan beginnen ze zelfs uit te zwermen! Veel bijval oogste het verhaal dat Luc vertelde over het petje dat Rudy 2 jaar geleden in het water zag waaien en naar de bodem zonk. Sindsdien wordt regelmatig een Bever gezien die het bewuste petje draagt. Aan de hand van een duidelijke fotomontage toonde Luc de kop van Rudy met en zonder pet evenals een opname van de Bever getooid met de bewuste pet. Voorwaar een straf verhaal! Stilaan begon het te schemeren en nog altijd geen Bever te zien. We waren reeds aan het binnenvaren toen Frans nog een laatste poging deed en een kreekje aandede en . . . warempel we kregen een zwemmende Bever op vrij korte afstand in beeld. Frans lichtte bij met een schijnwerper en wij konden een 3-tal minuten genieten van deze toch bijzondere waarneming! Luc en Walter hebben er echt een zeer geslaagde tocht van gemaakt!

## Natuurgebieden rond Breda zondag 03/06/2007

**Gids: Luc Van Schoor**

**Leiding: André De Mul**

**Aantal deelnemers: 18**

**Verslag: Rina Vredembregt**

**De Vloeiweide:** Er stonden aanvankelijk twee natuurgebieden op het programma, maar ondertussen had Luc er nog een derde ontdekt, nl. de Vloeiweide, een onlangs opengesteld eigendom van het "Brabants Landschap". Dit bos- en cultuurgebied ligt ergens midden in de driehoek Rijsbergen - Breda - Etten-Leur. Een vriendelijke bloemenkweker had zijn erf ter beschikking gesteld als parkeerplaats. Vandaar vertrokken wij te voet langs statige Eiken- en Beukendreven met doorkijkjes op akkers en boomaanplantingen, afgewisseld door broekbossen. Al wandelend hoorden we de geluiden van heel wat zangvogels o.m. Goudhaantje, Zwartkop, Tjiftjaf, Roodborst, Koekoek, Boomkruiper, Boomklever, Tuinfluiter en andere. Een forse Beukenstam vertoonde het ovale nestgat van de Zwarte specht. Midden in het bos staat een oorlogsmonument op de fundamenten van de boswachterswoning. Het huis, een onderduikadres voor verzetstrijders, werd enkele weken voor de bevrijding (04/10/1944) overvallen en in brand gestoken door de SS-ers. Er vielen 12 doden; de overlevende werden 's anderendaags terechtgesteld. In de dreef tussen de aanplantingen, vlak bij de bloemenkwekerij, zagen we nog van tamelijk dichtbij een Heggemus, die daar onverstoort zat te zingen.

**Kelsdonk:** Ten noorden van Etten-Leur ligt een natuurgebied van het Staatsbosbeheer: Kelsdonk. Bij de gelijknamige boerderij, die omvlogen wordt door Huis- en Boerenzwalu-

wen, begonnen we aan het Zwermpad. Het is een genoeglijke wandelweg door open grasland met sloten, groepjes bomen en struikgewas, kortom: een ideaal vogelwaarnemingsgebied. Al van bij de start werden we verwelkomd door een Ringmus in een boompje. Wel-dra kwamen we ogen en oren tekort. Vanuit riet en struikjes weerklonken geluiden van Grasmus en Kleine karekiet. Rietgorzen en Roodborsttapuiten wiegen zich op rietstengels of zaten in hun eentje te zingen boven op een kale tak. Met wat meer inspanning ontwaarden we enkele verre Blauwborsten. Boven de bomen of laag over het gras vlogen en doken een koppel Bruine kiekendieven. Het vogelkijkscherm van gevlochten takken oogt heel fraai in het landschap, al is het soms moeilijk kijken doorheen de smalle spleten. Op de plas achter het scherm zaten vooral Kluten met jongen, verder ook een Grutto en een Scholekster. Op een grasweg tussen sloten en rietkragen konden we genieten van nog meer Roodborsttapuiten en Blauwborsten. In een boom zat een grijze Koekoek, er vlogen er ook twee over.

**De Berk:** Na de middagpauze bezochten we De Berk, eveneens een natuurgebied van het Staatsbosbeheer. Het Molenpad, dat we volgden, loopt langs oude, open veenputten en broekbossen. Ook hier treffen we een open landschap aan met grasland, boomgroepen en plassen. Wie lang genoeg is (minimum 1,80 m) om vanuit de verte over de oeverbegroeiing heen te kijken, kan op de weide verschillende soorten meeuwen waarnemen: Zwartkopmeeuw, Zilvermeeuw, Kokmeeuw, Kleine mantelmeeuw. De grote charme van dit gebied vormen wel de plassen en de botanische rijkdom in het water en langs de oevers. Opvallend is de massale aanwezigheid van Witte waterlelie en Gele plomp. Een prachtige grasberm vol Grote pimpernel werd ijverig gefotografeerd. Hoe mooi steken de donkerrode, compacte aren van de bloeiwijze af tegen het omringende groen in al zijn schakeringen! Ook de roomwitte of zachtgele pluimen van Poelruit sieren de grazige weiden en de welige bermen. De liefhebbers kunnen hun kennis testen aan Russen en Zeggen. In het water komt de Melkeppe voor, een schermbloemige met drievoudig geveerde bladeren, ongeveer zoals Wortelloof. Melkeppe lijkt bedrieglijk veel op Watertorkruid, maar is daarvan te onderscheiden door het melksap in de stengel. Ook de Blaartrekkende boterbloem voelt zich in deze waterrijke omgeving thuis. Wij werden op onze wandeling meermaals begeleid door een koor van Groene kikkers. Wat een heerlijk gebied! En wat een fantastische excursie! Met dank aan gids en leiding!

## Bezoek aan het Tortbroek zondag 10/06/2007

**Gids en leiding: Ronny Deckers**

**Aantal deelnemers: 18**

**Verlag: Ludwig Van den Eynde**

Na de zware kiesopdracht van de voormiddag, hadden toch nog 18 deelnemers gekozen voor een tocht in een van de mooiste floristische gebieden van Vlaanderen (31 ha). Catherine had er voor gezorgd dat de toekomst ook aan-



wezig was, nl. haar kleinkind Alexis. Ze had er niet aan gedacht om de draagzak mee te nemen maar er waren voldoende draagouders aanwezig om haar taak te verlichten. "Nonkel" Wim noemde hem zelfs zijn 9de kleinkind. We waren amper de auto uit of we vonden reeds onze eerste Bosorchissen. Lydia legde ondertussen het verschil uit tussen Gewoon biggenkruid en Vertakte leeuwentang. Ondertussen verdronken we in het bevertjes (klein trilgras, amourette). Nog steeds niet in het reservaat werd een enorm grote Kale jonker (?) nader onderzocht en bestudeerd. Bij enkelen bestond er zelfs de vrees dat de discussie niet zou eindigen en dat er tijd zou ontbreken om het reservaatgedeelte te bezoeken. Bij het betreden van het reservaatje zagen enkelen voor de eerste keer de overvloed aan Bosorchissen. In het reservaat stond ook Pad-denrus, een gevolg van het jarenlang goed beheer van dit reservaat. De eerste Moeraswespensorchis werd gevonden. Bij het wandelen werden nog volgende waarnemingen gedaan: Beekpunge (een ereprijssoort), Puntwederik, Kleine ratelaar (Wat was nu weer het verschil met de Grote ratelaar), Kamgras, Waterdrieblad, Boskortsteel, Kleine valerian, Zeegroene rus, Hoge cyperzegge, Moeraszegge, Scherpe kamrussula, Blauwe breedscheenjuffer. Overal hoorden we de Kleine karekiet. Ronny bracht nog enkele juweeltjes aan: Grote muggenorchis, Zoetwaterspons, Weegbreefonteinkruid... Ik had ondertussen veel respect gekregen voor de mensen die geconfronteerd worden met nachtvluichten: onder luid gebulder vlogen er immers op

lage hoogte vliegtuigen naar Zaventem. Het ene toestel al luider dan het andere. Het bleek ook dat we in onze rangen niet enkel planten- en vogelkenners hadden maar ook vliegtuigkenners. Er werd gediscussieerd over het type vliegtuig en tot welke maatschappij het toestel behoorde. Toch begreep ik nu veel beter het protest van de omwonenden van Zaventem. Voor velen werd de confrontatie met het teer Guichelheil een openbaring. We gingen echt tussen een tapijt van deze tere plantjes en keken door een loep naar dit juweeltje. Ondertussen vonden we een kleine Grote keverorchis. Een nieuwe soort? Neen, een echt mini exemplaar van de grote keverorchis! We zagen Moeraswespensorchissen in overvloed, we roken de fijne geur van de Grote muggenorchissen. Walter hoorde plotseling de kreet van de Waterral. Ondertussen bekeken we een Bijenorchis (een unieke vondst voor dit gebied), enkele exemplaren van de Bergnactorchis. We zagen het Geelhartje, de gewone Vleugeltjesbloem. Ondanks dat een groep JNM-ers (de toekomst voor ons natuurbehoud) voldoende luide opmerkingen maakten, zagen en hoorden we nog een Rietgors. Walter zette zijn telescoop op een exemplaar. Een prachtig plaatje... Ronny had nog een snoepje om af te sluiten: geen Chippendaal of Playboybunny maar wel een bijzonder cypergras: Galigaan. Misschien niet indrukwekkend behalve voor diegene die ooit echt in contact zijn geweest met dit cypergras: de bladen zijn immers vlijmscherp (gelijk scheermesjes!). Tot slot keken we aan het vijvertje nog naar de prachtige witte Waterlelies en het vliegen van een Oeverlibel... Een namiddag die enkelen onder ons moeilijk zullen vergeten...

## Kort weekend: De Viroinvallie, 16-17/06/2007

**Gids: Hugo Waeterschoot**

**Leiding: Catherine Vandercruyssen**

**Aantal deelnemers: 20**

**Verlag: Fons & Yvonne Waeterschoot,  
Elza Rovies, Jos & Marina Daniels**

Op zaterdag waren de weergoden ons niet altijd even goed gezind (fikse buien). Maar zondag was zonovergoten.

De streek Fagne en Famenne, geprangd tussen de Condroz en de Ardennen is landschappelijk erg mooi door de verscheidenheid van akkers, weilanden en bossen.

De kalkrijke ondergrond zorgt bovendien voor een pracht aan uitzonderlijke bloemen en planten, waaronder uiteraard de orchidee. We zagen de Grote keverorchis, Grote muggenorchis, Vliegenorchis, Hommelorchis, Roodbruine wespensorchis, Welriekende nachtorchis en Mannetjesorchis. Het geel van Zonneroosje, Wond- en Rolklover, Kleine ratelaar, Hengel, Pijl- en Verfbrem contrasteerde met het paars van de Gamander, Grote

centauri, Betonie, Beemdtkroon, Brunel en Thijm. Wilde weit, een bijzondere en zeldzame plant, groeide in de wegberm naast een drukke weg. Klein vingerhoedskruid vervolledigde het lijstje.

Bij valavond op zaterdag trokken we onze stoute schoenen aan voor een boswandeling in de hoop de Slechtvalk te zien, waarvan Hugo wist dat een koppel nestelde in een steengroeve in de buurt. De schemering in het bos met al zijn diverse geluiden is al een beleving op zich. Iedereen probeerde iets daarvan te herkennen. De Zanglijster was de laatste die zich liet horen. Daarna in de bijna volledig donkere groeve was de Slechtvalk op de afspraak. We zagen hem vliegen tegen het licht van de hemel. Enkele malen scheerde hij over onze hoofden. De roep van Bosuil en Ransuil maakte het nog sfeervoller.

Zondag was de zon van de partij (nomen est omen). Op onze laatste rustplek met uitzicht over de vallei van de Eau Blanche, trof ons vooral hoe de vroegere, fel beboste kalkrots nu, na een radicale kaalkap, zich evolutionair ontwikkeld had. Op de gekapte kalkrots was een zee van wuivende bosjes Gewimperd parelgras te zien. Door de fel gewimperde kafjes leken de uitwaaiende graspollen op bundels 'flessenkuiserkes' of 'pijpenragers', stralend in het zonlicht... een ongelooflijk zeldzaam schouwspel. Afwisselend doken hier en daar, profiterend van de kaalkap, stevige Wolfskersplanten op, de anders zeldzaam voorkomende plant leek hier te triomferen! Bij een fantastisch panorama, zaten we dan knus genietend in het zonnetje, terwijl de Dambordjes als 't ware rond onze hoofden fladderden. Het was echt



vlinderfeest voor de dambordjes! Nooit zagen we er zoveel bijeen... overall troffen we er aan, parend, vliegend, rustend... echt een lust voor 't oog! En... wisten jullie dat dambordvrouwtjes hun eitjes zomaar vanuit de lucht op het gras laten vallen? Tof was het... zelfs de zeldzame Parelmoervlinders lieten zich bewonderen evenals enkele Weerschijnvlinders, de turbo onder de vlinders!

Na een laatste glas streekbier en een stukje taart om de verjaardag van de dag te vieren, moesten we wel van deze mooie streek afscheid nemen. We hebben erg genoten van dit heerlijke en leerrijke weekend, mede dank zij de zorgvuldige voorbereiding door Hugo en Catherine.



## Sparen voor meer natuur! Inktpatronen, kroonkurken, dopjes...

*We gaan ervoor..,de eerste resultaten.*

*In de vorige RantGroen meldden wij dat Zuidrand aan het verzamelen is geslagen, dit alles voor méér natuur, maar ook voor meer mens én dier. Voor elke actie is de eerste ophaling achter de rug.*

*Thomson kwam zijn inzamelbox met Thomson en natuurpunt logo plaatsen en nam tegelijkertijd zijn eerste lading inktpatronen mee. Deze lading overstijgt al meer dan 25 stuks en de nieuwe box werd zeer snel ingehuldigd met "nieuwe" oude inktpatronen. Het gaat dus goed met deze actie. Heb je oude inktpatronen liggen? Voortaan slechts één adres : De ZuidRand inzamelbox ! Daar ben je zeker dat ze gerecycleerd én voor het juiste doel gebruikt worden!*

*De kroonkurkenactie, door onze buurafdeling Oude Spoorwegberm met veel succes opgestart, loopt bij ons wat trager en daarom werd nu al besloten om onze kroonkurken volledig aan hen te schenken. Een eerste ton kroonkurken en deksels van glazen potten werd opgehaald. Het enige probleem : die ton was niet te dragen, dus moesten de kurken overgeladen worden in grote plastic zakken. Vanaf nu geen ton meer maar wel stevige plastic zakken.*

*Ook de eerste steen ter ondersteuning van de dopjesactie is gelegd. Heel wat mensen brengen hun dopjes echter al in een ander inzamelpunt binnen. Het doel blijft echter hetzelfde: de blindengeleidehonden! Sommige inzamelpunten stoppen echter met verzamelen als ze een bepaald streefgewicht bereikt hebben. Wij doen dit niet!*

*De actie blijft onbeperkt lopen zolang de recyclagebedrijven dopjes aanvaarden, zo staat het op de website [www.dopjesactie.be](http://www.dopjesactie.be).*

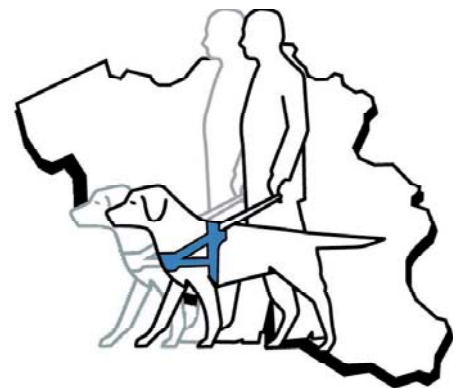
*Meer info bij Nina Vanwonterghem, Swaeneleike 16, Aartselaar (0474/247 647)*

*Je ziet dus : sparen loont en door samen te sparen bereiken we meer voor Natuur én mens.*

*Doe jij ook mee? Spaar je oude inktpatronen, kroonkurken en deksels, en je plastic dopjes. Sorteert ze elk in een aparte zak! Breng ze mee bij een bezoek aan het Fort 7 voor een activiteit . Alvast bedankt!*

*aldaar of geef ze af aan een bestuurslid op andere ZuidRand activiteiten.*

*Alvast bedankt!*



## Gebruik géén draagtas en spaar voor meer natuur!

Schoenen Torfs heeft 2 baanwinkels in onze afdeling. In elk van deze winkels loopt een draagtassen-actie. Als de klant de papieren(!) draagtas aan de kassa weigert, schenkt Torfs 0,15 euro aan Natuurpunt. Het bedrag wordt meteen in een spaarpot gestoken ten voordele van Fort 7 of van ons toekomstig Educatief Centrum!

Als lid van Natuurpunt krijg je steeds 10% onmiddellijke korting bij de aankoop van nieuwe schoenen van Torfs!. De enige voorwaarde is dat je een paar oude schoenen meebrengt. Vergeet dus zeker je lidkaart niet als je gaat winkelen!

De opbrengst van de oude schoenen gaat integraal naar Cunina.

De hulporganisatie bouwt een dorp in Zuid-Afrika waar weeskinderen een (t)huis, onderwijs en verzorging krijgen.

De Torfswinkels vind je Mechelsesteenweg 226 in Edegem (Fort 7)  
Boomsesteenweg 960A in Wilrijk (Educatief centrum)



Meer gedetailleerde informatie over de activiteiten vind je in de rubriek Agenda op pagina 4.

Activiteiten waar je op voorhand moet voor inschrijven zijn **\*vet** gemarkeerd.



Zaterdag 6 oktober: Bijzondere algemene vergadering

Zondag 7 oktober: Tervuren, arboretum + Afrikamuseum

**\*Vrijdag 12 oktober: Paddenstoelenweekend**

! Zaterdag 13 oktober: Spinnensafari

Zondag 21 oktober: vogeltrekdag kust Walcheren

Zaterdag 27 en zondag 28 oktober: Dag van de trage weg

**\*Zondag 28 oktober: Ardennentocht**

Zaterdag 3 november: Beheerswerken Fort 7

Zondag 11 november: Paddenstoelen op Fort 5

Zaterdag 17 november: Wilgen knotten te Wilrijk

**\*Zaterdag 17 november: Quiz afdeling Lier**

Zaterdag 24 november: "Behaag-natuurlijk"

Zondag 25 november: Linkeroever & Land van Saeftinghe

Vrijdag 30 november en zaterdag 1 december: Kerstmarkt in de IJsvogel

Zondag 2 december: Ganzentocht Oostkustpolders

Zaterdag 8 december: Winteravond - Langs de rand van het Noordpoolijs

Zondag 16 december: De Grote Peel en omgeving

**\*Vrijdag 21 december: Winterzonnewende op Fort 7**

Zondag 30 december: AWW-bekken Duffel (1/2 dag)

Zondag 6 januari: Vogelobservatie rond Tholen

Zaterdag 12 januari: Winteravond - werk van eigen leden

**\*Zondag 20 januari: Bustocht - Ganzentocht naar Goeree-Overflakkee**

Zaterdag 26 januari: Bezoek aan het Ecohuis te Antwerpen

© Walter Van Spaendonk

## ***Start beheerswerken Fort 7***

Op zaterdag 6 oktober vliegen we er weer in! Vanaf dan tot begin maart wordt er elke zaterdag gemaaid, afgevoerd, gesnoeid en gekapt dat het een lieve lust is. Afspraak om 9.00u aan de IJsvogel, Legerstraat 40 in Wilrijk en eindigen tegen 12.00u met koffie en borrel. Ook elke donderdag voormiddag wordt er door enkelen gemaaid. Hier kan je eveneens aansluiten.

Iedereen is van harte welkom!

Wil je meer weten dan kan je bellen naar Peggy Beers, 0485/52 81 25 of mailen naar [beerske@yahoo.com](mailto:beerske@yahoo.com)

Op 6 oktober in de namiddag wordt er met de hele ploeg het werkschema voor het begonnen maaiseizoen besproken.